Gebiedsgericht werken in Groningen: Evaluatie 5 experimenten Democratische Vernieuwing

september 2020

Leeswijzer

	Voorwoord	1
1.	Algemene inleiding	2
	Vraag en doelen	2
	Waarom waarderend eValueren?	2
	Resultaat	3
2.	Waarderend evalueren	6
	Wat is het?	6
	Werkwijze	6
3.	Conclusie	7
	Conclusie per experiment en democratische waarden per experiment	8
	Herontwikkeling A-kwartier	8
	Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk	13
	Golvend Lewenborg	20
	Wijkdeal de Wijert	26
	Wijkbedrijf Selwerd	32
	Eindbeschouwing	36
4.	Bijlage	44
	Verslagen dialoogtafels per experiment	44

Elke conclusie start met een korte omschrijving van de organisatie van het experiment. Deze informatie is gebaseerd op de raadsnotitie Experimenteren in het Gebiedsgericht Werken uit 2017.

De conclusies, werkende bestanddelen en bouwstenen leveren inzichten op per experiment maar ook een algemeen beeld. Deze verwoorden we in de antwoorden op de volgende vragen:

- Wat zijn de belangrijkste lessen voor nieuwe experimenten.
- Wat kunnen de 5 experimenten van elkaar leren wanneer we de werkende **besta**nddelen als uitgangspunt nemen
- Wat dragen de experimenten bij aan de beweging van democratische vernieuwing
- De belangrijkste lessen voor nieuwe experimenten

Voorwoord

Cora Reijerse (All About Change) en Alice Bijker (alicebijkeront-wikkelt) hebben samen 5 experimenten in de gemeente Groningen geëvalueerd.

Tijdens het onderzoek hebben we regelmatig overleg gehad over de voortgang van het onderzoek Liesbeth van de Wetering (gemeente Groningen) en Jorijn Aalders (gemeente Groningen).

We bedanken Liesbeth en Jorijn voor de stimulerende samenwerking, de input en de feedback. Daarnaast bedanken we alle deelnemers aan de dialoogtafels en de vrijwilligers en professionals van de experimenten die ons input hebben gegeven in diverse interviews en het laten bijwonen van diverse overleggen. Zonder hen was deze waarderende eValuatie niet tot stand gekomen

De onderzoeksmethode die we hebben gebruikt is een vorm van actie onderzoek waarin alle perspectieven van de verschillende deelnemers aan de experimenten worden gehoord en erkend. Het hart van het onderzoek is het gesprek met alle betrokken vanuit deze verschillende perspectieven. Wat opvalt tijdens de dialogen is de grote betrokkenheid van de mensen in de wijk, de levendige uitwisseling van ideeën en ervaringen die soms meteen tot nieuwe voornemens en nieuwe inzichten leidden. Mensen gaan de wereld door elkaars bril zien; niet alleen de bomen, maar het hele bos en geven gezamenlijk betekenis aan de toekomst en ondersteunen de implementatie van nieuwe plannen. Kant en klare antwoorden zijn er niet voor een wijk, de antwoorden worden gezamenlijk gevonden dat maakt de dialoog met alle betrokkenen zo belangrijk.

Het is echter niet gelukt om alle betrokken aan de dialoogtafel te krijgen. De verbinding met het college is er nauwelijks gemaakt en de verbinding met de raad is mondjesmaat geweest. Dat betreuren wij omdat juist het gesprek voeren met elkaar het begrip voor elkaars standpunten vergroot. Het draagt bij aan het vertrouwen in elkaar en verkleint de kloof tussen de werelden van de wijkbewoners en de gemeente. Aandacht voor de experimenten is een vorm van waardering voor de betrokkenen. De voorbeelden hebben we gezien op de avonden waar college- of raadsleden aanwezig waren en gehoord in de verhalen van bewoners.

Wellicht vraagt deze vorm van evalueren en dialoog een nieuwe rol voor sommige politici en misschien ook een ongemakkelijke, of een principieel onjuiste. Echter, verandering en vernieuwing van de democratie vraagt gedragsverandering en herbezinning op rollen van bewoners en professionals in de wijk en op de positie en rol van politici. Naast de rol van kadersteller, controleur, volksvertegenwoordiger kunnen politici er soms ook voor kiezen een verbinder te zijn of een procesarchitect of een ombudsvrouw. Inwoners wordt gevraagd eigenaarschap en verantwoordelijkheid te nemen, zich goed te informeren en actief te zijn voor het wijkbelang. Andere rollen geven de mogelijkheid andere keuzes te maken in het contact tussen gemeente en inwoners.

Voor de raadsleden en de collegeleden die niet op een avond aanwezig zijn geweest is dit rapport de kennismaking met het onderzoek. We pleiten daarom voor de bespreking van de conclusies samen met de raad en andere betrokkenen, zodat vragen beantwoord kunnen worden en toelichting gegeven kan worden op de context en uitkomsten van het onderzoek.

Veel leesplezier, Cora Reijerse en Alice Bijker.

All About Change
Veranderen gaat vanzelf

alice bijker ont—wikkelt

1. Algemene Inleiding

De gemeente Groningen hecht in het kader van democratische vernieuwing veel waarde aan het resultaat dat zij bereikt met haar inspanningen om deze democratische vernieuwing te versterken en door te ontwikkelen. De laatste jaren hebben verschillende experimenten plaatsgevonden, die onderling vergelijkbaar zijn al zijn ze verschillend vormgegeven. Ze hebben als doel de betrokkenheid, deelname, zeggenschap en het eigenaarschap van bewoners en samenwerkingspartners in de wijk te vergroten.

De gemeente is nu met name nieuwsgierig naar de effecten en resultaten van 5 experimenten die plaats gevonden hebben. Het gaat om:

1. Herontwikkeling A-kwartier
2. Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk
3. Golvend Lewenborg
4. Wijkdeal de Wijert
5. Wijkbedrijf Selwerd

Doel van de evaluatie en een passende methodiek
Het doel van de evaluatie is inzicht te krijgen in de effectiviteit van de aanpak in deze experimenten. Welke elementen werken goed en dragen bij aan het gewenste resultaat: het versterken van de democratische vernieuwing. Welke elementen in de aanpak voldoen niet en waar is ruimte voor verbetering en verandering? Belangrijk hierbij is het evalueren vanuit verschillende perspectieven. Denk aan bewoners, organisaties in de wijk, ambtenaren, wethouders en raadsleden. Er wordt enerzijds per experiment geëvalueerd en anderzijds wordt het geheel van de experimenten geanalyseerd. Dit is nodig en nuttig om te leren van wat werkt en ook om nieuwe werkwijzen te ontwikkelen.

Waarom waarderen eValueren?
Een passende vorm voor deze evaluatie is dan ook een waarderend onderzoek. Dit is een organisatieontwikkeling interventie; een collectieve en participatieve benadering die gaat over het vragen stellen om het potentieel van een systeem te versterken en nieuwe ideeën en acties te genereren. Meer dan louter te meten wat er gebeurt bevordert deze aanpak de toekomstige kwaliteit van een experiment. Waarderend Onderzoeken gaat ervanuit dat de werkelijkheid gecreëerd wordt in de sociale interactie tussen mensen en niet in het hoofd van een individu.

Werkwijze:
Elk experiment wordt individueel geëvalueerd door het organiseren van dialoogtafels. Per experiment wordt er een avond georganiseerd waarin de deelnemers aan de dialoogtafels met elkaar in gesprek gaan over het experiment. Een aantal initiatiefnemers van elk experiment worden vooraf betrokken bij het voorbereiden van de dialoogtafelsessie. Bij het formuleren van de specifieke onderzoeksvragen voor het experiment, de praktische organisatie en het uitnodigen van de deelnemers.

Bij alle experimenten worden door de gemeente en de initiatiefnemers van het experiment de wijkbewoners, actieve bewoners, professionals van de gemeente en andere organisaties uitgenodigd. Van Wijkpanelleden (CWR), wijkplatform voorzitter (Wijkbedrijf Selwerd) tot buurtcamping medewerkers (Golvend Lewenborg).

Mensen worden in een gemengde samenstelling ingedeeld bij verschillende tafels. Aan een tafel zitten 5-8 deelnemers en een professionele dialoogbegeleider.

Herontwikkeling A-kwartier: aan de dialoogtafel aan de slag met de praatplaat

De bijeenkomsten duren ca. 2 uur. Maximaal 1.5 uur wordt de dialoog gevoerd gevolgd door een informele afsluiting.

De deelnemers praten over hun subjectieve ervaringen; de antwoorden op de vragen worden per experiment beschreven aan de hand van de ervaringen van de tafelgenoten. De vragen zijn gebaseerd op de 5 algemene vragen die met de raad zijn afgesproken. (zie de 5 vragen in het kader hieronder) Vervolgens zijn deze in de voorbereiding met enkele initiatiefnemers afgestemd op de doelen, context en aard van het experiment.

De tafelgenoten noteren de antwoorden op de vragen in steekwoorden op de "praatplaten" die op tafel liggen.

Resultaat

Het resultaat van het waarderend onderzoek bij de 5 experimenten wordt beschreven in een rapport. Hieronder wordt beschreven hoe het rapport is samengesteld.

De rapportage

Twee verschillende brillen zijn gekozen om mee naar de uitkomsten te kijken. En deze te interpreteren en te begrijpen.

Enerzijds zijn de vijf democratische waarden gekozen als meetlat voor de bevindingen.

Anderzijds wordt het proces van samenwerking tussen gemeente en bewoners,

Indicatoren van de democratische waarden

Transparantie

Activiteiten en inspanningen om diverse wijkbewoners te betrekken bij het experiment.

Samenwerking met andere netwerken

Zeggenschap

Invloed van wijkbewoners op de beslissingen die voor de wijk worden genomen.

Invloed van deelnemers en wijkbewoners op de beslissingen in het experiment

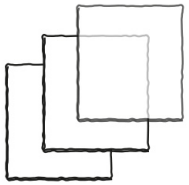

TRANSPARANTIE

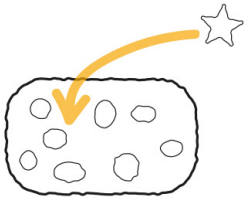

INCLUSIE

Inclusie

Activiteiten en inspanningen om diverse wijkbewoners te betrekken bij het experiment.

Samenwerking met andere netwerken.

DELIBERATIE

Deliberatie

De mate waarin dialoog met wijkbewoners en de gemeente effectief en efficiënt is gevoerd.

De mate waarin besluiten gedragen worden door de wijk en door de deelnemers.

ZEGGENSCHAP

CHECKS & BALANCES

Checks & Balances

Behalen van de doelstellingen van het experiment.

Behalen van de algemene doelstellingen

ondernemers en partners vergeleken met het samenwerkingsproces Connect-Combine-Co-create zoals dat in de het gedachtengoed van Waarderend Onderzoeken beschreven wordt.

De rapportage indeling:

- De behaalde resultaten van de experimenten worden door de onderzoeksters toegelicht in de conclusie.
- Vervolgens zijn deze werkzame bestanddelen geordend naar de democratische waarden inclusie, transparantie, deliberatie, zeggenschap en checks & balances. Ze worden opgesomd en kort toegelicht. Ook het samenwerkingsproces zoals beschreven in de theorie van Waarderend onderzoeken: Connect, Combine en Co-create wordt gebruikt om aanvullend op de democratische waarden de uitkomsten te duiden.
- Daarna worden er bouwstenen voor de toekomst geformuleerd. Ook deze worden gekoppeld aan de democratische waarden en het Connect, Combine en Co-create proces.

In een laatste hoofdstuk worden de experimenten met elkaar vergeleken en geëvalueerd zodat er van elkaar geleerd kan worden.

De indeling van het dialoogtafel verslagrapportage per experiment is als volgt:

- Korte beschrijving van het experiment, gevolgd door de organisatie, specifieke doelen en financiering van het experiment.
- Beantwoording van de algemene vragen die voor alle experimenten gelden, zoals geformuleerd in de brief aan de raad d.d 18-11-2019:
  - Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?
  - Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?) en in welke vorm, met welke methodiek?
  - Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?
  - Als gemeente niet zelf (alleen] plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficiëntie? Tevredenheid van betrokkenen?
  - Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders?)

Deze vragen zijn beantwoord door de deelnemers aan de dialoogtafels. Verhalen over en werkzame bestanddelen van de experimenten gecombineerd met quotes en wensen voor de toekomst zijn opgetekend.

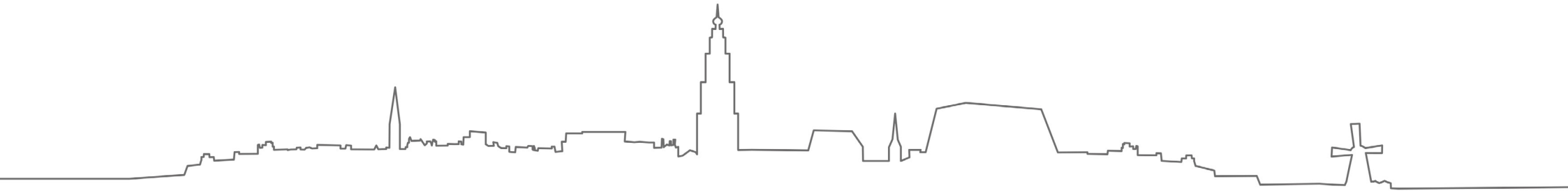

2. Waarderend eValueren

Waarderend eValueren, gebaseerd op Waarderend Onderzoeken, kenmerkt zich door onderstaande uitgangspunten:

- positief gericht; gericht op waardering en ontwikkeling, zowel voor de gebruikers en de belanghebbenden als voor de organisatie.
- uitgaan van het potentieel en de ontwikkelpunten; focus op werkende bestanddelen.
- positieve feedforward , gericht op verbetering en ontwikkeling.
- het betrekken van zoveel mogelijk verschillende belanghebbenden bij de evaluatie om zoveel mogelijk verschillende perspectieven te verzamelen.

Het Waarderend eValueren gaat over het vaststellen van wat gewaardeerd en van waarde gevonden wordt, het combineren van krachten en het activeren van de creatieve energie van mensen om verandering te weeg te brengen. Het accent ligt op gewenste oplossingen en hoe die samen te bereiken zijn.

De volgende tools zie je terug in de voorbeelden van Waarderende eValuatie trajecten:
1. Het stellen van krachtige waarderende vragen en
2. Het herkaderen van problemen naar oplossingen.

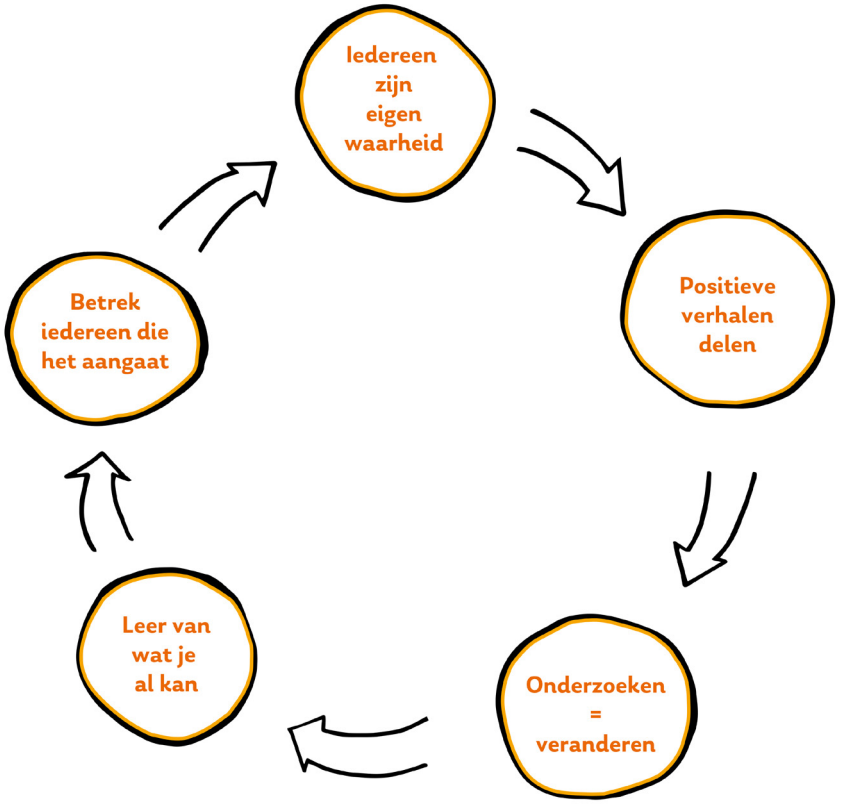

Uitgangspunten waarderend onderzoek

Gebiedsgericht werken in Groningen: 5 experimenten, de conclusies

Herontwikkeling A-kwartier

Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk

Golvend Lewenborg

Wijkdeal de Wijert

Wijkbedrijf Selwerd

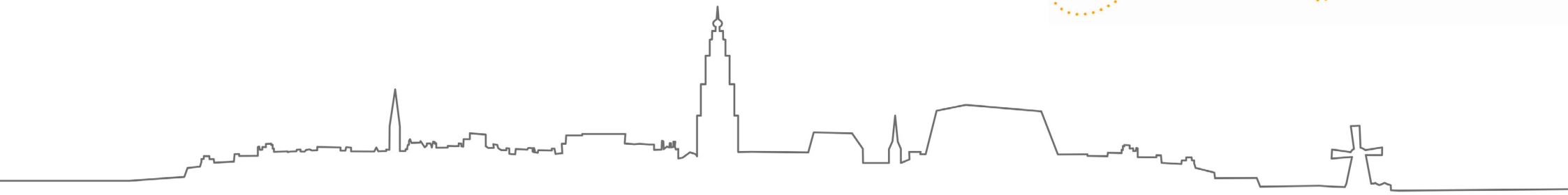

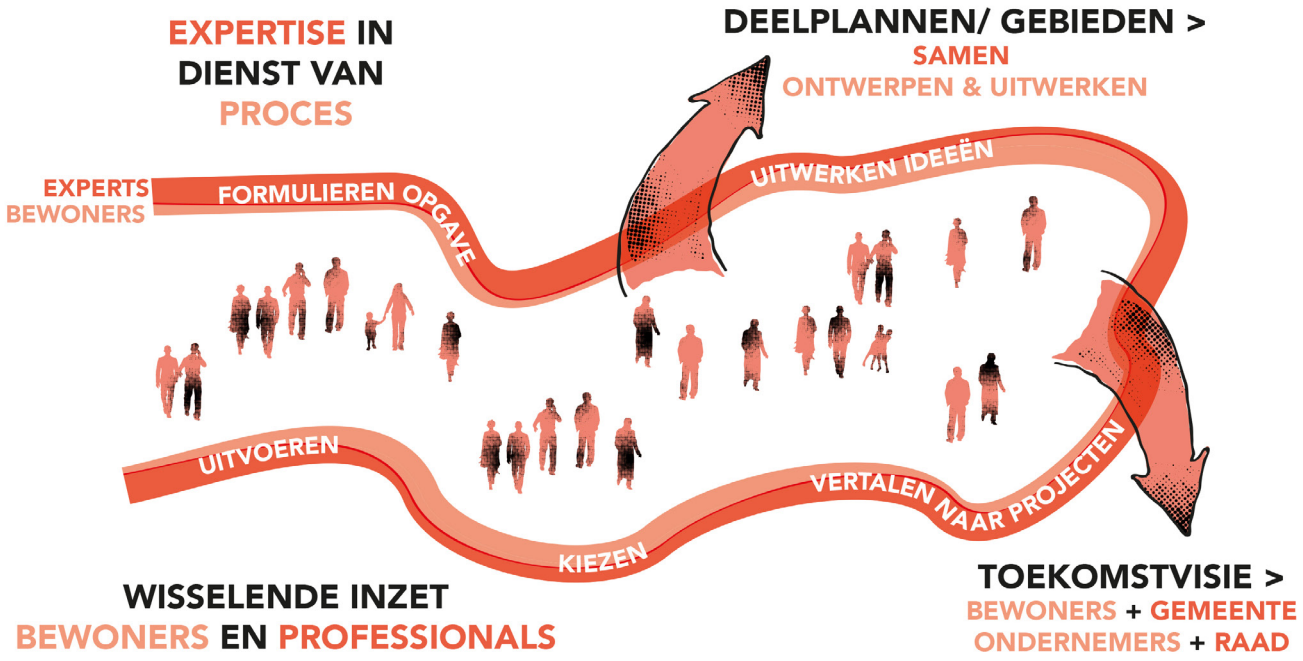

HERONTWIKKELING A-KWARTIER

ORGANISATIEVORM

Onder leiding van twee externe projectleiders is de toekomst visie A kwartier opgesteld. Gebiedsmanager en Buurtvereniging, het A kwartier. Werkgroep A kwartier, Kunst in het A kwartier

INITIATIEFNEMERS

Externen, gezamenlijk met gemeente en buurtbewoners op trekken in de ontwikkelingen die het A-Kwartier te wachten stonden.

(VOORAF GEFORMULEERDE) DOELEN EXPERIMENT

- Toekomstvisie van gemeente en bewoners samen maken en uitvoeren.
- Bewoners, ambtenaren en raad hebben een gedeelde verantwoordelijkheid bij visie, ontwerp en uitvoering. Werken aan gezamenlijke betrokkenheid en actieve rol van bewoners bij uitvoering en beheer, resulterend in opwaardering van het kwartier.

BUDGET

De gemeente heeft een budget voor de herinrichting van de wijk. De bewoners hebben hier geen verantwoordelijkheid voor.

Herontwikkeling A-kwartier

Het experiment A kwartier is goed gestart zowel wat betreft het samenspel tussen de burgers en de gemeente als de behaalde resultaten. Een gezamenlijke toekomstvisie voor de wijk is met enthousiasme ontwikkeld. Wat betreft de resultaten zijn veel mooie zaken gemeld zoals verfraaiing van de leefomgeving en duidelijk toegenomen veiligheid op straat.

“Vroeger had ik geen aanspraak op straat, ik kende de mensen niet, nu ken ik mensen die ik op straat tegenkom. Dat geeft een fijner en veiliger gevoel”.

Als de urgentie groot genoeg is komen mensen wel in beweging. Met andere woorden: serieuze problematiek gemixt met eigen belang is een effectief startpunt qua participatie van bewoners.

Deze constatering werpt een licht op de ontwikkeling van het experiment die vaak genoemd wordt: In het begin was de saamhorigheid in de wijk groot en waren de belangen van de gemeente en de wijk hetzelfde. Dat is veranderd in de zin dat het gezamenlijke doel wat op de achtergrond geraakt en in de uitvoering de samenwerking minder goed uit de verf komt. De veel gehoorde klacht is dat de communicatie tussen de gemeente en de bewoners moeizamer en trager gaat verlopen naarmate het proces vordert.

We maken hier een uitstapje naar een onderzoek van Bas Denters, Evelien Tonkens e.a. naar de motieven van mensen om actief te worden in hun buurt. Om handvatten aan te reiken waarmee bewoners geboeid en gebonden kunnen worden. Ze onderscheiden taakgerichte, sociale, plicht gebonden motieven. En eigenbelang dat ook een drijfveer kan zijn.

Bijeenkomsten dragen bij aan de betrokkenheid; informatie-uitwisseling is erg belangrijk. Het is goed om elkaar te horen en te zien om argumenten en beweegredenen te horen. Ook een nee is een acceptabel antwoord als het maar uitgelegd wordt.

Het gevoel van betrokkenheid nam af toen het tempo van uitvoering laag werd en er minder ontmoetingsmomenten tussen gemeente en bewoners, ondernemers en partners in de wijk georganiseerd werden. Mensen willen veel doen en zijn bereid er energie in te steken. Ze blijven betrokken wanneer ze beloond worden door serieuze aandacht voor hun wensen en ideeën en duidelijke communicatie over de voortgang van het experiment.

We verwijzen naar het rapport “Een goed begin is het halve werk” dat de nationale ombudsman in 2019 uitbracht* aan de hand van onderzoek naar de ervaringen van burgers en de rijksoverheid bij infrastructurele projecten.

De nationale ombudsman constateert dat een goed begin van een infrastructureel rijksproject van cruciaal belang is voor een positieve ervaring en uitkomst van het participatieproces. De nationale ombudsman constateert dat wanneer burgers zich in de beginfase onvoldoende betrokken voelen, dat vergaande gevolgen heeft voor hoe het participatieproces in latere fases door hen wordt ervaren.

Dit is duidelijk terug te horen in de dialoogtafels bij het A-kwartier. In de eerste fase van het project was er een gemeenschappelijke zorg over de veiligheid en leefbaarheid in de wijk.

Later in het traject, toen de eerste belangrijke resultaten zichtbaar waren en de

Bijeenkomst herontwikkeling A-kwartier

bewoners zich tevreden toonden met het behaalde resultaat in de eerste fase volgden activiteiten in nieuwe straten (De tweede en derde fase). Andere bewoners werden actief. Met deze nieuwe bewoners is niet opnieuw gezamenlijk een heldere en op een gedeelde visie gebaseerde start gemaakt.

We noemen in dit verband 2 van de 4 randvoorwaarden voor een succesvol participatieproces die in het rapport van de Nationale Ombudsman worden genoemd. Namelijk: Geef als bestuur duidelijkheid over de kaders en Zorg voor een open houding en gedrag van ambtenaren. Deze zijn direct terug te vinden in de succesfactoren die wijkbewoners hebben aangegeven en worden bevestigd in de bouwstenen voor de toekomst.

Nationale Ombudsman, Een goed begin is het halve werk, 20109
Platform31 - Burgers maken hun buurt, Denter, Tonken, Verhoeven en Bakker, 2012

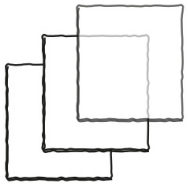

TRANSPARANTIE

Realistische afspraken maken en nakomen. Dat zorgt voor realistische verwachtingen. Korte lijnen tussen bewoners en gemeente. Dat werkt snel en doeltreffend en houdt de moed erin.

Berichtgeving: toegankelijk voor iedereen, dus op verschillende niveaus en via verschillende kanalen zoals vragen beantwoorden en beleid toelichten.

Zichtbare resultaten. Het zichtbaar maken van resultaten die op korte termijn geboekt worden vergroot het enthousiasme en de betrokkenheid van de wijkbewoners.

Gedurende het hele proces **realistische afspraken maken en nakomen**.

Korte lijnen houden tussen bewoners en gemeente tijdens alle fasen van het proces.

ZEGGENSCHAP

De gedeelde visie als startpunt voor de veranderingen. Dit versterkt de cohesie van de deelnemers en geeft een helder kader voor het verder ontwikkelen van het experiment waarbij iedereen invloed kan uitoefenen.

De gedeelde visie op het totale herinrichtingsproces bijstellen, verder ontwikkelen met alle belanghebbenden.

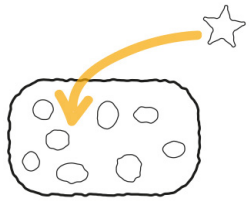

INCLUSIE

De aandacht van de gemeente voor thema's van de buurtbewoners.

Investeren in verbinding tussen de bewoners en partners en in het samenspel gemeente en wijkbewoners.

WERKENDE BESTANDDELEN

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

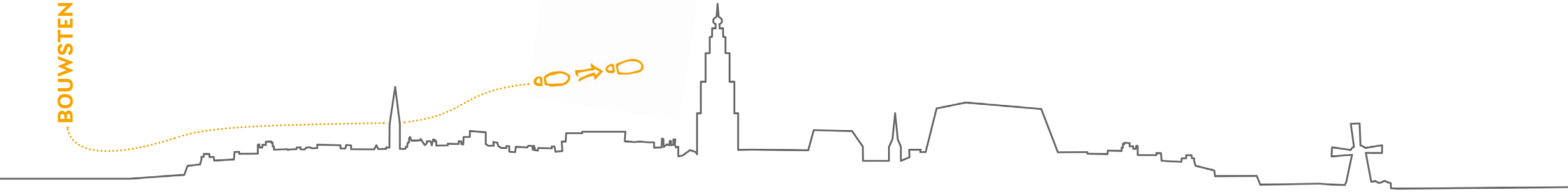

WERKENDE BESTANDDELEN

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

DELIBERATIE

Het luisteren naar elkaar, dat geeft mensen het gevoel belangrijk te zijn. Hierdoor voelen ze zich eerder verantwoordelijk voor het slagen van het experiment

Gedurende het hele proces **blijven luisteren naar elkaar** en **inbreng van bewoners serieus blijven nemen**.

CHECKS & BALANCES

Trots op de mooie uitstraling van de wijk.

Een gevoel van veiligheid en saamhorigheid tussen de bewoners.

Samen leren, meer inzicht krijgen in mogelijkheden door op andere plekken te kijken.

Het delen van de ervaringen tussen de straten. Dat zorgt voor een visie vanuit overzicht.

Duurzaam resultaat: **uitvoering en beheer van de vernieuwingen blijven een gedeelde verantwoordelijkheid**.

CONNECT, COMBINE EN COCREATE

Actieve opstelling van de bewoners. Niet afwachten, maar zelf over de brug komen

Waardering voor actieve bewoners. Dat houdt hun betrokkenheid en enthousiasme levend en stimuleert anderen.

Een gedeelde visie op de hele wijk gezamenlijk ontwerpen. Het opnieuw opstarten van het co-creatieproces met alle belanghebbenden uit de wijk.

Coöperatieve wijkraad Oosterparkwijk

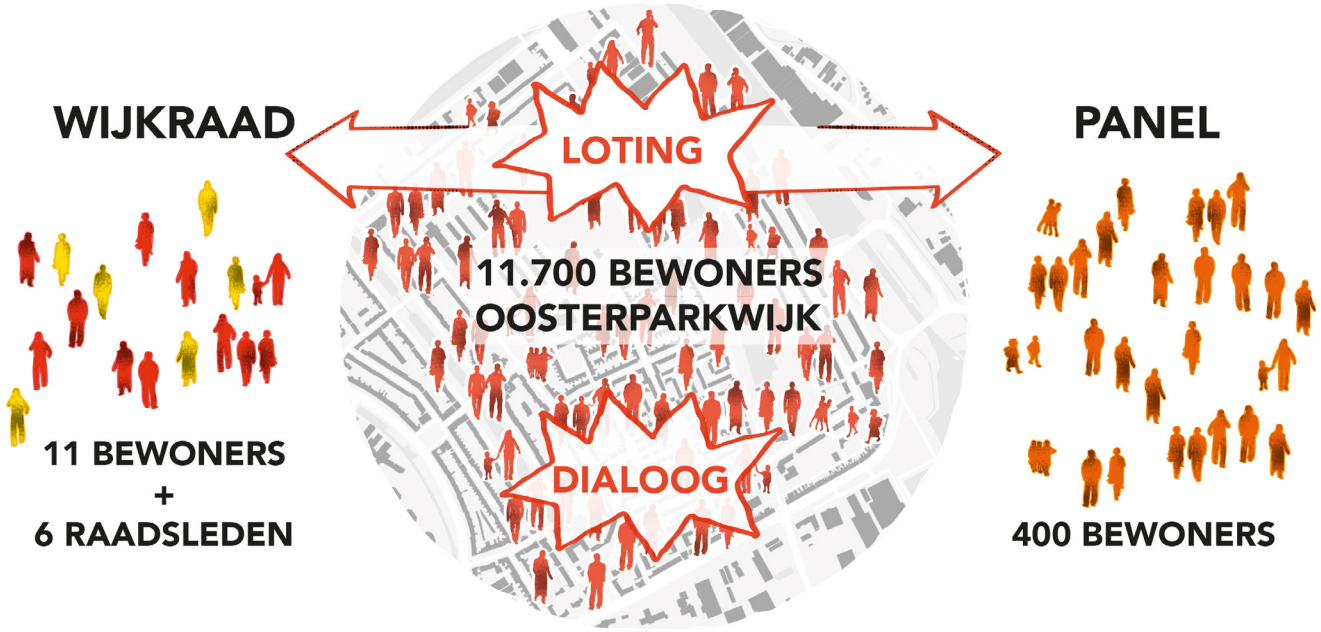

COÖPERATIEVE WIJKRAAD

ORGANISATIEVORM

In dit experiment nemen zowel wijkbewoners als raadsleden plaats in de Wijkraad. De wijk wordt in dit experiment gezien als een coöperatie waarvan alle bewoners lid zijn. Bewoners worden voor deelname aan de CWR uitgenodigd op basis van loting. Daarnaast is er een wijkpanel van 400 - tevens ingelote - wijkbewoners waarvan de CWR gebruik kan maken. De CWR beslist over (delen van) de wijkagenda en de inzet van budgetten voor de wijk. Bij belangrijke beslissingen kan het wijkpanel worden geconsulteerd. Bij de oprichting van de CWR was er veel ruimte voor de leden om zelf te bepalen hoe de CWR eruit gaat zien, en te proberen wat wel en niet werkt. Wel zijn er door de gemeenteraad vooraf een aantal spelregels vastgesteld.

PROJECTLEIDING

Er is ambtelijke ondersteuning en een externe begeleider.

BUDGET

Er is een budget van 200.000 voor de duur van het experiment (2,5 jaar). Tevens mag worden besloten over de budgetten die regulier in de wijk omgaan.

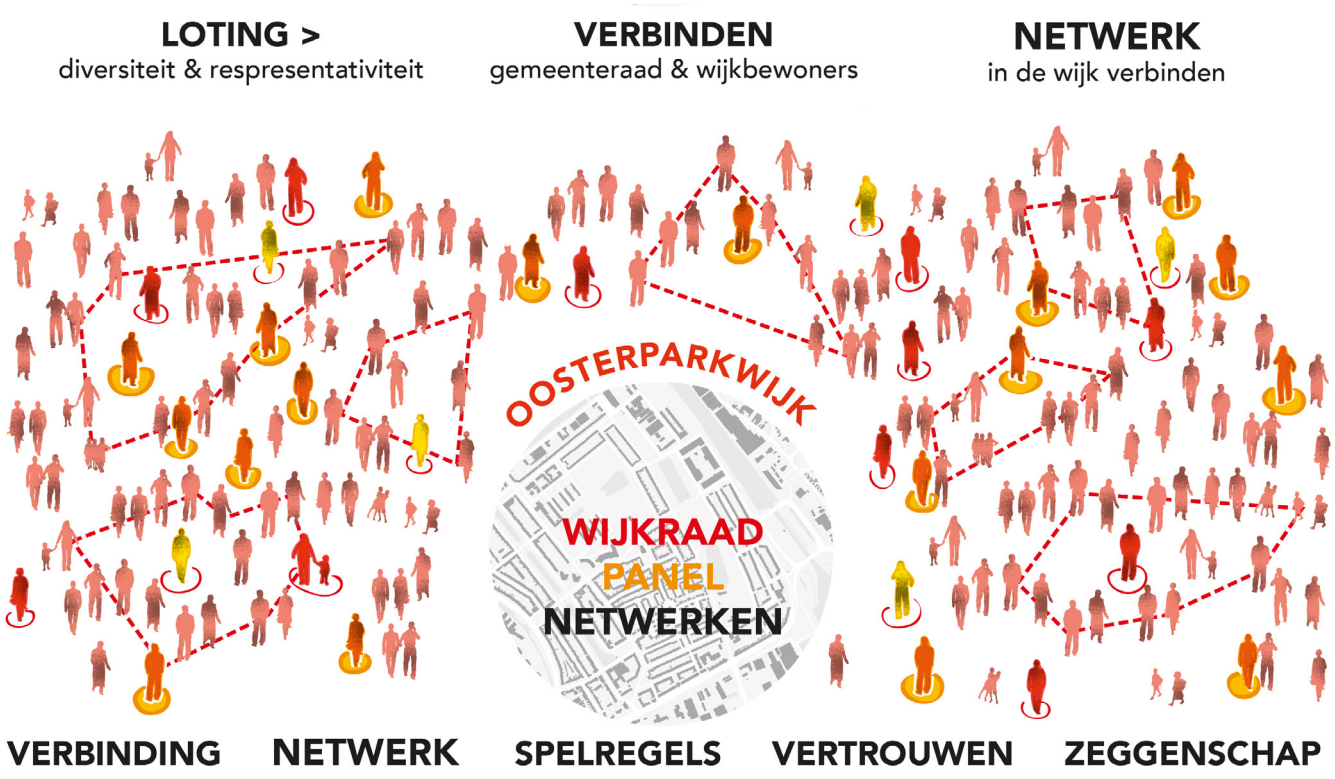

(VOORAF GEFORMULEERDE) DOELEN EXPERIMENT

- Grotere legitimiteit van besluitvorming: de democratische legitimiteit neemt toe, zowel de wijze waarop de besluiten worden genomen (procedureel) als de kwaliteit van de besluiten zelf (substantieel).
- Meer eigenaarschap in de wijk, van zowel de problemen als de oplossingen: Alle bewoners zijn expert als het om de wijk gaat waar ze wonen, nu krijgen ze invloed en directe beslissingsbevoegdheid. De wijk is van hen.
- Emancipatie van wijkbewoners: Bewoners doen democratische ervaring op, op basis van gelijkwaardigheid tussen volksvertegenwoordigers en gelote wijkbewoners. Ze doen kennis en ervaring op van het democratisch proces, het voeren van dialoog en ontwikkelen zelfvertrouwen om actief deel te nemen in hun wijk.
- Meer betrokkenheid in de wijk en toename van diversiteit van betrokkenen: Bevordering van sociale cohesie en versterking van de lokale gemeenschap. Er zullen meer mensen, en een grotere diversiteit aan mensen mee gaan doen. Er is extra aandacht voor het betrekken van kwetsbare en minder gehoorde groepen.
- Toename van efficiëntie en kwaliteit van diensten: efficiënter besluitvormingsproces en betere besluiten, resulterend in beter beleid en betere publieke diensten.

Coöperatieve wijkraad

De CWR is een experiment dat veel heeft gevraagd van alle betrokkenen. De gemeente Groningen heeft lef getoond zo'n experiment aan te gaan. Dat werd aan de dialoogtafels alom gewaardeerd. Er is bewust gekozen voor optimale vrijheid van structuur en werkwijze in het begin. Terugkijkend wordt er geconcludeerd dat er nog onvoldoende rekening is gehouden met de consequenties die deze manier van werken met zich meebrengt. Dit heeft onder andere de interne focus in de beginperiode tot gevolg gehad en daardoor is de samenwerking met andere partijen pas later in het proces tot stand gekomen.

Ook is de manier waarop de CWR geïmplementeerd is in de ervaring van sommige mensen top down in de wijk gezet waardoor er bij sommige organisaties weerstand is ontstaan en bij anderen onduidelijkheid over de rol van de CWR in de wijk, bijvoorbeeld in relatie tot de activiteiten van andere groepen en teams.

Bij de start is weliswaar geprobeerd het hele systeem in de wijk te betrekken, er zijn veel gesprekken gevoerd met allerlei groepen in de wijk. Dit is niet helemaal gelukt. De bewonersorganisatie heeft haar medewerking bij de implementatie geweigerd en heeft andere afspraken gemaakt over haar rol.

Consequentie van het ontbreken van de dialoog in het hele systeem met zijn belangrijkste actoren is dat er daarbuiten een debat volgt met groepen die zich geen eigenaar van het resultaat voelen. Beeldvorming wordt daardoor negatief beïnvloed. Bij de dialoogtafels hebben we daar voorbeelden van gehoord. Soms ook in positieve verbazing: "oh, ik wist niet dat dat daarvoor bedoeld was".

Belangrijk onderdeel van het experiment is de loting van 11 deelnemers en de 400 wijkpanelleden.

Een willekeurige selectie zorgt dat ook andere burgers dan de wijkbewoners die altijd al actief waren bij de wijk worden betrokken. Om te komen tot inclusie houdt de verantwoordelijkheid niet op bij het zorgen voor een loting waarin iedereen deelneemt. Je zou nog verder kunnen kijken en ervoor kunnen zorgen dat ook echt alle groepen vertegenwoordigd zijn en niemand is buitengesloten. Niet alleen tijdens de toegang tot de verkozen/gelote groep maar ook tijdens het proces zelf.

"Het lot heeft mij in de Coöperatieve wijkraad gebracht waardoor ik mij nu veel meer verbonden voel met de wijk en zijn bewoners en dat eerst eigenlijk niet had."

Een willekeurige selectie leidt ook tot een focus op het interne proces omdat er samengewerkt moet worden met mensen met verschillende verwachtingen en motivatie. De onderlinge samenwerking is regelmatig genoemd als struikelblok voor het richten van de blik naar buiten. Een willekeurige groep mensen met verschillende toerusting, verwachtingen en animo moesten samenwerken.[1]

Anderzijds is de conclusie dat bij het oplossen van dillema's in de wijk en bij het organiseren van activiteiten de verschillende perspectieven helpend kunnen zijn mits goed begeleid omdat in de wijk ook verschillende belangen en interesses aanwezig zijn.

Loting heeft zowel inclusie als exclusie in zich. Is het mogelijk de goede kanten zoals het activeren van wijkbewoners die niet direct uit zichzelf actief worden in de CWR en daardoor de verschillende perspectieven, vast te houden EN de gevoelde

Bijeenkomst CWR

uitsluiting van groepen of bewoners en de verschillen in motivatie en betrokkenheid als negatief effect te vermijden? Dat is de uitdaging!

Het doel; een vorm van open en geïnformeerde gedachtewisseling waarbij deelnemers en wijkbewoners proberen om zoveel mogelijk verschillende standpunten ter tafel te brengen is intern wel, maar extern niet op gang gekomen. De laatste maanden zijn deze stappen echter wel gezet. De CWR heeft geëxperimenteerd met digitale democratie; een experiment binnen het experiment. Online en fysiek werden gecombineerd door bijeenkomsten te organiseren waar initiatiefnemers samen konden komen en hulp kregen bij het uitwerken van de plannen Het vergroten van de bekendheid en het laten zien van resultaten is daar een belangrijke stap in. Daar kan het digitale experiment ook aan bijdragen. De inzet moet lonen dan ontstaat er betrokkenheid en draagvlak bij bewoners.

Uit verscheidene verandertheorieën[2] weten we dat een belangrijk werkend bestanddeel ligt in betekenisgeving en communicatie. Verandering van gedrag (meer verantwoordelijkheid, betrokkenheid en eigenaarschap in de wijk) gaat gepaard met veranderingen van percepties. Nieuwsbrieven, intranet, wijkpanels, vloggen, evaluaties, themabijeenkomsten, dialogen etc. zijn daarbij ondersteunend. Samen met de cwr leden handelingsalternatieven ontwikkelen voor de gesprekken in de wijk is ook helpend om inwoners te betrekken.

Een deliberatief democratisch experiment zoals de CWR is een pluralistische groep met leden met diverse voorkeuren, overtuigingen en idealen. Het kost tijd om samen het gesprek te voeren en samen het gevoel te ontwikkelen dat je gelegitimeerd besluiten kunt nemen. In verschillende studies[3] worden eigenschappen of voorwaarden benoemd die nodig zijn voor het formele concept van een delibe-

ratieve democratie. Een daarvan is: de leden erkennen elkaar als hebbende deliberatieve capaciteiten. Het samen leren, kennis vergaren over inhoudelijke thema's maar ook groepsprocessen en veranderstrategieën kan een belangrijk onderdeel zijn van de ondersteuning van de CWR in een vervolg. Dit zal de CWR leden helpen om constructief en daadkrachtig samen te werken met elkaar en de wijk. Hiermee krijgen de leden waardering en het geeft leden de mogelijkheid zichzelf te ontwikkelen.

"Ik heb in mijn leven nog nooit gestemd en nu zit ik zelf in de CWR samen met raadsleden……."

Het experiment verdient om verschillende redenen een vervolg. Als experiment is de CWR geslaagd. Deelnemers zijn trots op de CWR en de ontwikkeling die de CWR doormaakt in de wijk. Een experiment heeft tijd nodig om te groeien. Onderwijl kun je aan de knoppen draaien. Dit experiment vraagt een andere mindset en gedragsverandering van iedereen (politiek, ambtenaren en bewoners) dus dat kost tijd. Het samenspel tussen inwoners en gemeente kan nog beter op elkaar afgestemd worden. De gemeente waakt ervoor zich te zeer top-down op, te stellen zodat haar wensen en voornemens centraal staan en stimuleert initiatieven van inwoners en de CWR. De CWR toont zich goede (gespreks)partner voor de gemeente en voor de wijk.

De betrokkenen, en dat zijn er inmiddels meer dan alleen de CWR leden, hebben er veel tijd en energie ingestoken en zijn enthousiast over wat ze hebben bereikt. Het is een goede aanvulling op wat er al in de wijk gebeurt.

De verbinding met het politieke bestuur door de aanwezigheid van raadsleden is wederkerig en sterk en heeft een toegevoegde waarde voor beide partijen gehad. Het draagt bij aan de democratische leerschool die de CWR is zoals ook aan de dialoogtafel door leden is verteld. Het verkleint de afstand tussen inwoners en de politiek.

Er zijn andere wijkbewoners actief en de verschillende stemmen uit de wijk krijgen steeds meer een plek in de dialoog in de wijk. Experimenten kosten tijd, de evaluaties geven informatie om nieuwe stappen te zetten.

[1] In het ACTIE-instrument (Tonkens, Verhoeven & Bakker, 2012) worden belangrijke thema's voor de positie en ondersteuning van burgerinitiatieven zijn samengevat: animo, contacten, toerusting, inbedding en empathie.Dit instrument is gebaseerd op theoretisch en empirisch onderzoek naar succesfactoren en knelpunten van burgerinitiatieven.

[2] Organisatiedynamica, Thijs Homan, isbn 9052615047

[3] Joshua Cohen: Reflections on Deliberative Democracy

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

WERKENDE BESTANDDELEN

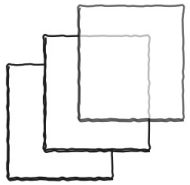

TRANSPARANTIE

Concrete en **behapbare activiteiten** met duidelijke financiële kaders uitvoeren (altijd een goed idee).

Openbare vergaderingen, transparante besluitvorming.

Verantwoording aan de wijk over budget en proces.

Tijdige en **duidelijke communicatie**

Helderheid over de taak, **rol(len) van de CWR** in de wijk, in relatie tot WIJ teamleden, gebiedsteam, bewoners, wijkpanel, de raadsleden, de bewonersorganisatie etc.

Stel experimenteerruimte en heldere kaders samen vast en geef mandaat aan CWR en betrokken ambtenaren zodat men weet wat de mogelijkheden zijn en verwachtingen en beloftes in de wijk waar kan maken

Bekendheid CWR en haar activiteiten bij bewoners & ambtenaren & raadsleden

Zichtbare resultaten. Evalueer regelmatig samen met bewoners, professionals, verenigingen en zorg voor de zichtbaarheid door (kleine) successen direct te laten zien en uit te vergroten

ZEGGENSCHAP

Het wijkpanel. Er is alom waardering voor de gelote wijkpanelleden die digitaal kunnen aangeven, reageren, meedenken, stemmen, gesprekken voeren etc.

Het feit dat de **CWR besluiten voor de wijk** kan nemen zonder dit voor te leggen aan gemeenteraad).

Fysieke bijeenkomsten aan de hand van de wijkagenda of andere thema's die spelen in de wijk, eventueel samen met partners.

Wijkraadpleging, breid het wijkpanel en de digitale mogelijkheden uit.

Co-creatie. De toekomstige gebruikers, de wijkbewoners, gaan de écht als een maatpak passen wanneer je samen bedenkt en beslist.

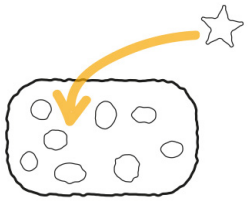

INCLUSIE

Samenwerken met verschillende groepen. Wanneer de verantwoordelijkheid en de uitvoering samen wordt gedragen kunnen meer en andere bewoners participeren.

Loting en direct aanspreken

Groot bereik online: meer mensen betrokken (panel en de stem van Groningen).

Betrokkenheid van nieuwe groepen. Coöperatieve jongerenraad als aanvulling op de CWR is een optie die is genoemd.

Innovatie: Vrienden van de CWR, coöperatie lidmaatschap, etc.

Samenwerken en co-creatie met bewoners, verenigingen, professionals in de wijk zodat meerdere groepen in de wijk betrokken zijn.

Meer zichtbaar, voor bewoners, meer samen met anderen in de wijk. Maak een keuze in de rol/functie die de CWR heeft in het wijk spinnenweb.

Loting met aanvulling van andere bewoners en groepen zoals aan de dialoogtafel is voorgesteld.

Digitale mogelijkheden uitbreiden

DELIBERATIE

CHECKS & BALANCES

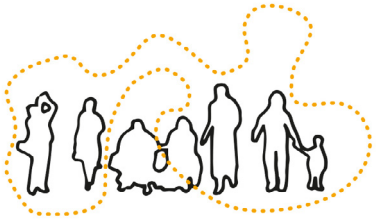

CONNECT, COMBINE EN COCREATE

WERKENDE BESTANDDELEN

Midden in de wijk staan. Bewoners betrekken zoals met "altijd een goed idee". Op deze avonden is er rechtstreeks contact, worden verhalen opgehaald en kan er samen gekeken worden en geluisteren worden naar wat er echt nodig is in de wijk.

Samen de standpunten **onderzoeken en besluiten**

De democratische leerschool. Deelnemers van de CWR en het wijkpanel zijn meer betrokken bij de wijk en hebben meer begrip en kennis van de processen en besluitvorming in de gemeente.

Samen leren en ontwikkelen zoals in de kwartaaldagen. Expertise die raadsleden inbrengen gebruiken en de korte lijnen met de gemeenteraad(leden). De kennis van de wijkbewoners gebruiken en inbrengen in de raad

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

Vergroot vergader, besluit en dialoogvaardigheden (deliberatieve vaardigheden) als onderdeel van democratische vaardigheden. Dat helpt het slechten van drempels voor de gesprekken in de wijk

Het **deliberatieve proces in de wijk vormgeven** door organisatie-ontwikkeling tools en co-creatie (waarderend onderzoeken) in te zetten. Leer van de andere experimenten waar dit al goed gaat

Goede dialoogbegeleiding

Samen met anderen **formuleren van de wijkagenda**

Tijd en ruimte voor experimenteren krijgen en gebruiken

Gedragsverandering aangaande eigenaarschap van wijkbewoners en het stimuleren van bewoners samen verantwoordelijkheid te nemen.

Gemeente kan het co-creatieproces faciliteren door belemmerende de regels zoals bij aanbesteding. Verbind systeem- en leefwereld aan elkaar door creatieve oplossingen te onderzoeken

Continu aandacht voor samen leren en ontwikkelen. Aandacht voor inhoudelijke kennis van de thema's die in de wijk spelen, voor democratische processen, ontwikkelingsprocessen, communicatie besluitvormingsprocessen en gespreksvaardigheden. Gezamenlijke zoektocht naar nieuwe vormen van leren.

Samen activiteiten organiseren die zorgen voor verbinding is een belangrijk thema in de wijk. Beantwoord de vraag of de uitvoering een taak is van de CWR of dat de CWR opdrachtgever is anderen stimuleert en faciliteert. Of dat juist beide haar taak is

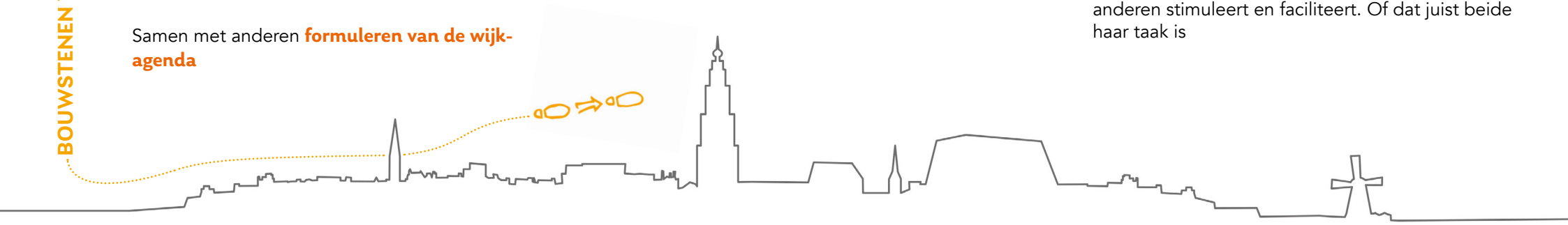

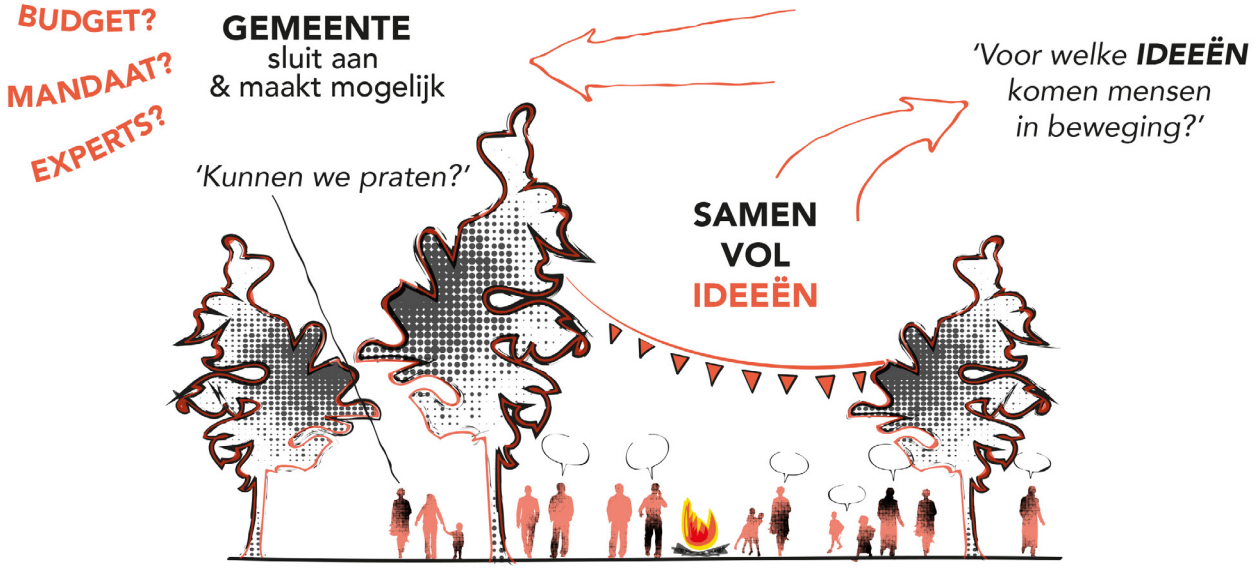

GOLVEND LEWENBORG

ORGANISATIEVORM

De Kopgroep is een groep van actieve vrijwilligers die op structurele basis samenwerken met professionals van de het Leger des Heils, het WIJ team en het gebiedsteam. Sinds kort is de kopgroep uitgebreid met 2 leden van de Wijkraad.

INITIATIEFNEMERS

Kopgroep (4 a 5 vrijwilligers)

(VOORAF GEFORMULEERDE) DOELEN EXPERIMENT

- Betere vertegenwoordiging van de wijk in flexibele netwerken. 'Golvend Lewenborg' is aanvullend op bewonersorganisaties.
- Eigenaarschap van vraagstukken en oplossingen, en prioritering van wijkagenda door wijkbewoners.
- Overdragen van zeggenschap over een wijkbudget naar de wijkbewoners.

BUDGET

Het benodigde budget wordt ter beschikking gesteld door het gebiedsteam. GL beheert geen eigen budget en heeft geen begroting. De kopgroep vraagt aan de gebiedsmanager hun rekeningen te betalen. GL beschikt wel over een potje waarmee men kleine uitgaven kan bekostigen. Exploitatie was tussen €1000,00 en € 5000,00.

Golvend Lewenborg

Golvend Lewenborg is een mooi voorbeeld van DOE-democratie. De bewoners pakken concrete zaken met name in het sociale domein zelf op en werken samen met organisaties (WIJ, Leger des Heils, scholen) in dit domein. Zoals een dialoog deelnemer het noemde:

"Golvend is een aanstekelijke beweging, een knooppunt tussen mensen en organisaties"

Er is een enthousiaste en goede sfeer bij Golvend Lewenborg. De animo bij de vrijwilligers is vooral sociaal gedreven. Ofwel doordat ze zelf sociale contacten zoeken of omdat ze graag iets voor anderen betekenen. Doordat de kopgroep actief mensen betrekt en mobiliseert, zien we dat veel wijkbewoners op hun eigen wijze betrokken zijn. Er worden veel activiteiten georganiseerd door en met steun van Golvend Lewenborg die bijdragen aan een goede dynamiek in de wijk.

Het voor en door bewoners, het persoonlijke contact is heel belangrijk en maakt Golvend Lewenborg laagdrempelig.

"Het campinggevoel van de wijk"

Er is een breed gedragen wens om een meer diverse groep te bereiken bijvoorbeeld de Antilliaans gemeenschap en ook naast de actieve "doeners" meer denkers te betrekken.

In het rapport "Burgers maken hun buurt" (Tonkens, Verhoeven en Bakker 2012) wordt uitgegaan van de notie dat naarmate de bewonersinitiatieven gericht zijn op sociale cohesie de bijdrage van vrouwen groter wordt. Waar de initiatieven gericht zijn op ruimtelijke projecten zijn er meer mannen actief. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de observatie dat er veel (witte) vrouwen actief zijn.
Om een meer diverse groep qua opleiding, etniciteit, geslacht en leeftijd te bereiken kan actief mobiliseren en ondersteunen van bewoners een bijdrage leveren aan het vergroten van diversiteit.

De samenwerking met partners in het sociale domein is goed. Men spreekt elkaars taal en weten elkaar makkelijk te vinden. De samenwerking met de bewonersorganisatie is gestart maar kan uitgebreid en versterkt worden om de doelstelling te halen.

Het initiatief ligt bij bewoners maar dat betekent niet dat de Gemeente geen rol speelt. Deze rol wordt in Lewenborg opgepakt door het gebiedsteam. Deze bewonersinitiatieven kunnen nog beter ondersteund worden door middel van wijkbudgetten of burgerbegroting, zoals al de bedoeling was. Het voornemen bij de Gemeente om zeggenschap over budgeten voor vraagstukken die niet wijk overstijgend zijn over te dragen aan de wijk zoals accommodatiebeleid, kleine verkeersmaatregelen, buurtwelzijn, groenonderhoud, woonomgeving, speelruimte en wijkveiligheid, is slechts gedeeltelijk gelukt. De verantwoordelijkheid drukt zwaar en er is onvoldoende "massa" om grote besluiten te legitimeren en de kennis is niet altijd aanwezig. Dat vraagt nog meer ondersteuning zodat de kopgroep is toegerust om deze verantwoordelijkheid te dragen.

"De oude bieb en golvend zijn de goedkoopste zorg die er bestaat!"

Onderzoek[4] laat zien dat het geven van ruimte, het opruimen van belemmerende regels en het bieden van erkenning, kennis en soms een beetje geld de

Bijeenkomst Golvend Lewenborg

bewonersinitiatieven het best ondersteunt. Uit de verhalen aan de dialoogtafel blijkt dat dit precies is wat Golvend Lewenborg verder kan helpen.

“Vrijwilligerswerk zoals veel vergaderen daar moet je mij niet voor hebben, maar ik kan wel klussen. Dat ga ik doen!”

Golvend Lewenborg heeft een fysieke plek waar mensen kunnen komen zoals de kringloopwinkel en de oude bieb waar cursussen zijn en waar altijd iemand is voor een kopje koffie en een praatje. Hierdoor bereiken ze een grote groep en bevordert het de sociale cohesie. De opkomst bij de dialoogtafels is exemplarisch: ongeveer 40 heel diverse deelnemers; professionals, wijkbewoners, actieve deelnemers.

[4] o.a. uit het onderzoek van Van de Wijdeveen & Hendriks in 2014

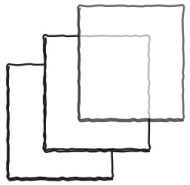

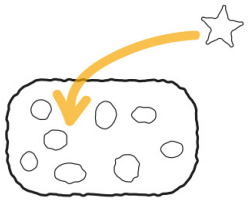

TRANSPARANTIE

Wijkkrant en maandelijkse bijeenkomsten.

ZEGGENSCHAP

Deelnemers en wijkbewoners denken mee over welke activiteiten wel of niet uitgevoerd worden.

Bewoners worden uitgenodigd mee te denken over wijkthema's.

INCLUSIE

Fysieke , laagdrempelige plek.

Direct en persoonlijk contact met buurtbewoners.

Veel verschillende soorten activiteiten, gericht op ontmoeting , die worden georganiseerd.

WERKENDE BESTANDDELEN

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

De gemeente kan **investeren in de ondersteuning van de structuur**, het geven erkenning en ruimte en het opheffen van belemmerende regels. Voorbeelden zijn aanbestedingsregels en de kwetsbaarheid van de kopgroep.

De wijkagenda in co-creatie maken en uitvoeren.

Grotere vragen die spelen in de wijk zoals vreedzaamheid en schuldenvrij **kunnen samen** met wijkbewoners en de netwerken **worden aangepakt**.

De samenwerking met verschillende organisatie verbreden en verdiepen. Ook in het fysieke domein en de openbare ruimte (met bewonersorganisatie)

Investeren in het enthousiasmeren en activeren van diverse groepen in de wijk. Betrek met formele en informele netwerken de groepen/individuen die nog niet worden bereikt.

DELIBERATIE

CHECKS & BALANCES

CONNECT, COMBINE EN COCREATE

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

WERKENDE BESTANDDELEN

Goede en gestructureerde samenwerking met professionele netwerken, de gemeente (het gebiedsteam) & organisaties zoals in de kopgroep. Er wordt op constructieve manier gebruik gemaakt van elkaars kennis en van elkaars netwerk

De voorwaarde voor nieuwe activiteiten waarin de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van wijkbewoners voor het initiëren van activiteiten en het onderhoud van de voorzieningen is geregeld.

Voortdurende enthousiaste inzet van de vrijwilligers van de kopgroep. Het experiment is gericht op de sociale cohesie van de wijk. De samenwerking tussen actieve vrijwilligers en de zorg voor elkaar is groot.

Wanneer er beleidsmatiger en gestructureerder wordt gewerkt en met grotere thema's wordt deliberatie belangrijker. Dan vraagt dit aandacht.

Eigen wijkbudget met meer speelruimte, heldere kaders en ondersteuning voor hoe dit te organiseren.

De doe democratie is sterk en lijkt belangrijk in het voortbestaan van Lewenborg. De **co-creatie op grotere thema's en wijkbudget vraagt aandacht**. Uitbreiden van de kracht van het co-creatieproces kan door betrekken van "denkers" naast de "doeners". Beide zijn van belang voor het door ontwikkelen.

STEMWEEK

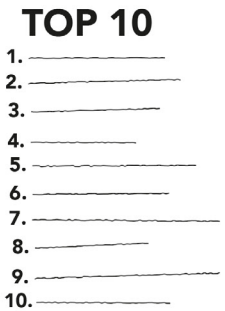

SAMENSPEL: KIEZEN, STUREN, VERANTWOORDEN, REALISEREN

WIJKDEAL DE WIJERT

ORGANISATIEVORM

Op initiatief van de wijkwethouder is een "deal" als hecht samenwerkingsverband van wijkbewoners, professionals en andere belanghebbenden tot stand gekomen.

INITIATIEFNEMERS

De Koplopersgroep van 17 personen. Acht wijkbewoners en acht professionals en één externe procesbegeleider.

(VOORAF GEFORMULEERDE) DOELEN EXPERIMENT

- Experimenteren met het organiseren van processen in de wijk in een gelijkwaardige samenwerking van gemeente, instellingen en bewoners.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid in de wijk en een gezamenlijke rol in de uitvoering.
- Met bewoners, onderwijs en andere partners in de wijk op een gestructureerde manier samenwerken aan een duurzame ontwikkeling van de wijk.
- En een stap verder: binnen de buurtsamenwerking actief invulling geven aan vormen van burgerbegroting
- Ontwikkeling van de rol van gebiedsteam naar (onder meer) regisseur van het democratische proces in de wijk (en de Raad als borger daarvan)

BUDGET

Eigen vrij besteedbaar budget en inzet vanuit programma budgetten voor de prioriteiten.

Wijkdeal de Wijert

“De Wijkdeal werkt”, zoals de deelnemers zeggen. Zoals beschreven in onderstaande werkende bestanddelen valt de sterke commitment van de deelnemers aan de Wijkdeal en de alom gewaardeerde samenwerking tussen alle partners op.

Deelnemers aan de Wijkdeal hebben veel invloed op de beslissingen die genomen worden in hun wijk en in het experiment. Vanaf het begin bij het ophalen van wensen en ideeën in de wijk tot en met het maandelijks nieuwe initiatieven en projecten bespreken en er beslissingen over nemen in het Wijkdeal café.

In het experiment wordt gewerkt met een wijkagenda en daar aan gekoppeld een meerjarenbegroting, vastgesteld door de Raad. In de oorspronkelijke opzet is gesproken over het experimenteren met een burgerbegroting, er is een andere richting gekozen. In tegenstelling tot het werken met een burgerbegroting (een van tevoren vastgesteld bedrag waarover bewoners kunnen beslissen) wordt binnen de Wijkdeal de begroting voor de wijk in samenspraak vastgesteld.

Zoals bewoners uit de grond van hun hart zeggen:

“De Wijkdeal is een van pijlers van mijn leven” en De Wijkdeal geen organisatie in een bedrijf, maar een afspraak. Die hef je niet zomaar op”

De door de koplopers uitgedragen wijze van met elkaar werken houdt in dat alles geprobeerd kan worden om te zien of het werkt. Met elkaar leren staat centraal, het accent ligt niet op het leveren van goede prestaties door deelnemers, maar op gezamenlijke innovatie en ontwikkeling van de Wijkdeal. De deelnemers ervaren daardoor een groot gevoel van vrijheid van handelen en waardering van hun omgeving.

Bijeenkomst Wijkdeal de Wijert

Bijeenkomst Wijkdeal de Wijert

Professionele ondersteuning daarbij om deliberatie en zeggenschap tot zijn recht te laten komen werpt vruchten af. Denk aan een professionele vergadervoorzitter die de maandelijkse Wijkdeal café bijeenkomsten in goede banen leidt en aan de procesbegeleiders bij de projecten. In plaats van projectleiders is er gekozen voor facilitators (een professional en een bewoner) die de projectleden ondersteunen. Zij hebben professionele training genoten om hun rol goed te kunnen vervullen. Dit past goed bij de waarden en werkwijze van de Wijkdeal en wordt gewaardeerd door de deelnemers.

Blijvend investeren in de samenwerking tussen deelnemers aan de Wijkdeal zorgt voor succes.

Samenwerking met partners waaronder het onderwijs en ondernemingen heeft geleid tot het creëren van nieuwe banen en investeringen in de wijk.

De Zelf determinatie motivatie theorie van Ryan en Deci* over intrinsieke motieven van mensen om zich in te zetten voor werk en activiteiten geeft een verklaring over de succesvolle samenwerking. Ryan en Deci stellen dat langdurige voldoening en tevredenheid in het werk optreedt wanneer aan de volgende drie basisbehoeften van mensen voldaan wordt:

1. Competentie.
Het werk of de klus geeft je de gelegenheid om je capaciteiten in te zetten, Je laat zien dat je wat waard bent.

2. Verbondenheid.
Je hebt opbouwende en prettige contacten met collega's en klanten. Je kan ze vertrouwen.

3. Autonomie.
Je kan zelf de indeling van je werk bepalen. Er wordt niets steeds over je schouder meegekeken.
In de gesprekken met deelnemers kwamen deze beweegreden om mee te doen allemaal voren.

*selfdeterminationtheory.org

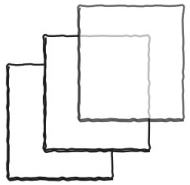

TRANSPARANTIE

De methodische aanpak, uitgangspunten en organisatie van de Wijkdeal. **De werkwijzen zijn helder.**

De besluitvorming en voortgang bespreking van nieuwe plannen en bestaande projecten **vinden plaats op een vast tijdstip** iedere maand.

ZEGGENSCHAP

Gelijkwaardigheid en waardering van en voor alle deelnemer onderling.

De mensen voelen zich thuis bij de Wijkdeal. De overzichtelijke werkwijze maakt dat mensen weinig drempels ervaren en met initiatieven naar voren komen.

De opzet van de Wijkdeal. Het betrekken van de bewoners vanaf het begin bij het inventariseren van wensen en knelpunten in de wijk. En bij besluitvorming over nieuwe plannen en projecten.

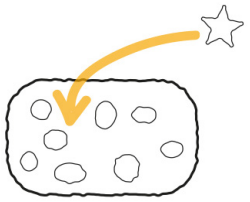

INCLUSIE

Het centraal stellen van de bewoners. Hun initiatieven en ideeën zijn altijd welkom.

WERKENDE BESTANDDELEN

Het vergroten van de bekendheid van de Wijkdeal.

A. Om meer bewoners te interesseren om actief mee te doen en daarmee de diversiteit te vergroten.

B. Om de ambtenaren nieuwsgierig te maken en de kloof tussen leef- en systeemwereld te overbruggen.

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

De wijkagenda in co-creatie maken en uitvoeren.

Grotere vragen die spelen in de wijk zoals vreedzaamheid en schuldenvrij **kunnen samen** met wijkbewoners en de netwerken **worden aangepakt**.

De hele wijk betrekken bij het experiment. Meer deelname van jongeren, oudere ouderen en bewoners van De Wijert Zuid is welkom.

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

WERKENDE BESTANDDELEN

DELIBERATIE

De **kwaliteit van de communicatie** in overleggen en tweegesprekken met alle deelnemers aan de Wijkdeal. Er wordt goed geluisterd en mensen waarderen elkaar en hun inzet.

CHECKS & BALANCES

Het gezamenlijk met partners **creëren van (participatie) banen voor wijkbewoners**. Mensen worden daadwerkelijk ondersteund om aan het werk en uit de bijstand te komen. Men is er trots op.

Burgerbudgetten en verantwoordelijkheid nemen voor de financiën. Het onderzoeken van vormen van burgerbegroting waar de Wijkdeal in de toekomst mee zou willen werken. Binnen de Wijkdeal is er geen sprake van een methodiek van burgerbudgetten. In tegenstelling tot het werken met een burgerbudget (een van tevoren vastgesteld bedrag waarover bewoners kunnen beslissen) wordt binnen de Wijkdeal de begroting voor de wijk in samenspraak vastgesteld. Er wordt gewerkt met een meerjarenbegroting die vastgesteld is door de Raad.

CONNECT, COMBINE EN COCREATE

Het gebruik maken van elkaars expertise: de wijkbewoners kennen de wensen van de wijk , de gemeentemedewerkers de weg in gemeenteland. Zo komen systeem-en leefwereld dichter bij elkaar.

De lerende organisatie. Leren en jezelf en het experiment ontwikkelen staan centraal. Fouten maken mag.

Professionele ondersteuning bij communicatie- en besluitvormingsprocessen.

Het leren, vooral in de vorm van uitproberen van initiatieven **verdient blijvende aandacht en facilitering**. Het vertrouwen geven en krijgen leidt tot grote betrokkenheid van actieve deelnemers.

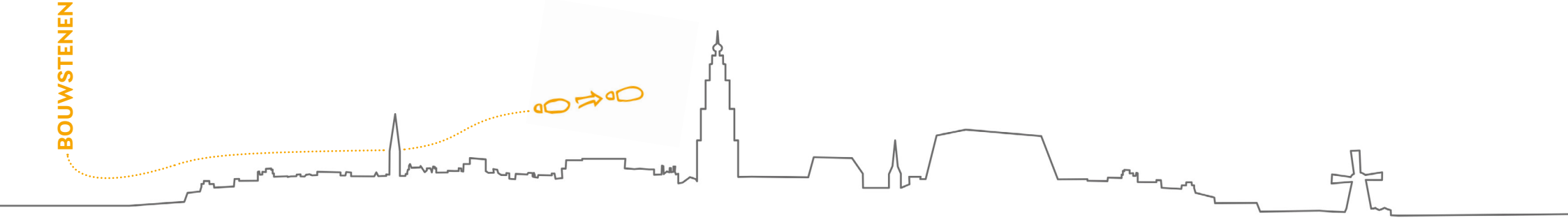

(VOORAF GEFORMULEERDE) DOELEN EXPERIMENT

- Experimenteren met het Uitdagingsrecht (Right to Challenge) als middel voor bewoners om de gemeente uit te dagen bevoegdheden en budget over te dragen om wijkontwikkeling en ondernemerschap op nieuwe manieren te stimuleren.
- Eigenaarschap van en over de wijk door bewoners, partners en gemeente.
- Ruimte geven aan bewoners met ondernemende initiatieven, gericht op het verbeteren van de eigen wijk.
- Meer bewoners van Selwerd die zich actief inzetten in de wijk en voor de wijk.
- Bijdrage aan beleidsdoelen: bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid; bedrijvigheid in de wijken; armoedebeleid; bevorderen ondernemerschap; participatiebeleid; arbeidsmarktbeleid en veiligheid.

WIJKBEDRIJF SELWERD

ORGANISATIEVORM

Samenwerkingsverband van de gemeente, en de wijkbewoners in de vorm van een Wijkbedrijf.
Het Wijkbedrijf staat in nauwe verbinding met Sunny Selwerd, het omvangrijke en lang durende wijkverbeteringsproject. Dit project startte in 2018 voor Selwerd en drie andere wijken. Deelnemers zijn de gemeente en alle woningbouwcorporaties. Het wijkbedrijf is een partner van Sunny Selwerd.

LEIDING VAN HET EXPERIMENT

Bestuur Wijkbedrijf, bestaande uit 5 wijkbewoners/bestuursleden, een bedrijfsleider en de gebiedsmanager van Gemeente Groningen die ondersteunt en adviseert. Later is de buurtregisseur toegevoegd die een verbindende rol speelt tussen verschillende organisaties en het Wijkbedrijf.

BUDGET

Het wijkbedrijf heeft een eigen kleine begroting. Sunny Selwerd kent een miljoenen budget.

Wijkbedrijf Selwerd

De kracht van het Wijkbedrijf is het combineren van wijk- en individuele ontwikkeling door het uitnodigen van bewoners om hun lot in eigen handen te nemen en dienstverlening en te leveren en activiteiten te initiëren die ten goede komen aan zichzelf en aan de wijk. Dat het Wijkbedrijf ondernemerschap stimuleert en mensen de ruimte geeft om dingen uit te proberen zonder dat succes verzekerd is, wordt door de bewoners zeer gewaardeerd. Voorbeelden zijn er genoeg voorbij gekomen van mensen die erg blij zijn met de kansen die ze gekregen hebben. En die erg trots zijn op de stappen die ze gezet hebben om zich te verbeteren, verder te ontwikkelen en een zinvolle bijdrage aan hun wijk leveren.

Het Wijkbedrijf heeft grotere bekendheid gekregen de afgelopen jaren en er is een duidelijke groei te constateren in mensen die zich melden voor de gezelligheid of om actief mee te doen.

”De betrokkenheid van bewoners t.o.v. het begin is enorm gegroeid. Ik ervaar het Wijkbedrijf als een tweede familie. Inclusief de wrijvingen, maar ook de steun en vanzelfsprekendheden die bij families horen”.

Het samenspel van de bewoners en het Wijkbedrijf berust op het wederkerigheidsprincipe. Het Wijkbedrijf zet zich op haar beurt sterk in om werkgelegenheid in de wijk op allerlei manieren te creëren voor de wijkbewoners. Dit leidt tot een goede dynamiek in de wijk. Bewoners krijgen hulp of bieden hulp en van het een komt weer het ander. De activering van individuele bewoners werpt zijn vruchten af.

Het bevorderen van zeggenschap over de wijk door bewoners, gemeente en partners heeft meer aandacht nodig. Evenals het bijdragen aan de wijkthema’s. Dit geldt niet zozeer voor het Wijkbedrijf aangezien de doelstellingen van het Wijkbedrijf vooral op individuele activering van bewoners gericht zijn. De koers van het Wijkbedrijf is gebaseerd op het beleid van de Wijkvernieuwing. Daarin hebben bewonersparticipatie en de sociale thema’s een plaats. Dit samenspel tussen gemeente en bewoners bevindt zich nog in een opbouwfase.

De vraag is, ook voor het Wijkbedrijf, is hoe het zich tot de wijk verhoudt, welke rol zij inneemt. Investeren in samenwerking met de partners in de wijk, ook voor het Wijkbedrijf is het in ieder geval wenselijk om het netwerk uit te breiden om nog meer mogelijkheden voor werk te creëren voor de bewoners. Hierin wordt o.a. geïnvesteerd door het recentelijk aantrekken van een “verbinder” die het netwerk gaat op- en uitbouwen.

Bijeenkomst Wijkbedrijf Selwerd

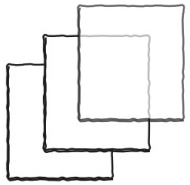

TRANSPARANTIE

Realistische afspraken maken en nakomen. Dat zorgt voor realistische verwachtingen.

Korte lijnen tussen bewoners en het Wijkbedrijf.

Duidelijke kaders voor de **werkwijze** van het Wijkbedrijf.

ZEGGENSCHAP

Wederkerigheid als basis. Dat brengt het beste in mensen naar boven. Je komt iets halen en iets brengen.

Invloed van de wijk op de grotere/strategische beslissingen voor de wijk **vergroten**. Vanuit het Wijkbedrijf hier invloed op uitoefenen.

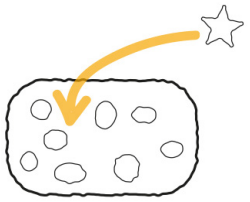

INCLUSIE

Olievlekwerking: Wanneer mensen zich laten uitnodigen om iets te komen halen of te brengen is de stap voor hen klein om vervolgens iets anders te halen of te brengen.

Ook leidt het tot het **betrekken van anderen** bij hun activiteiten voor de wijk, die op hun beurt weer anderen activeren.

Het centraal stellen van de bewoners. Hun ideeën en initiatieven zijn altijd welkom. Het aantal activiteiten is hoog en genereert enthousiasme en trot bij de betrokkenen.

Meer investeren in de samenwerking met andere organisaties/professionals in de wijk. De samenwerking verder uitbouwen. Om van elkaars kracht gebruik te maken.

Diversiteit bevorderen: Besteed aandacht aan de deelname van de jeugd aan activiteiten. Individuele ontwikkeling mogelijkheden voor jongeren betalen zich in de toekomst terug in de vorm van actieve wijkbewoners.

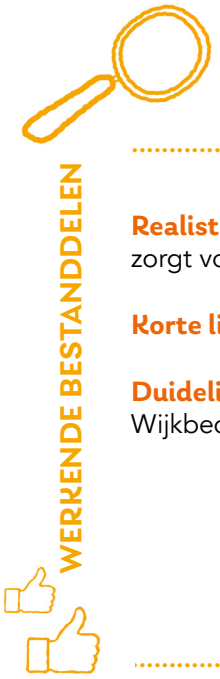

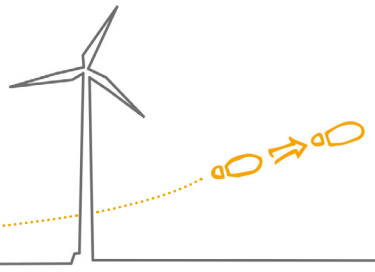

DELIBERATIE

CHECKS & BALANCES

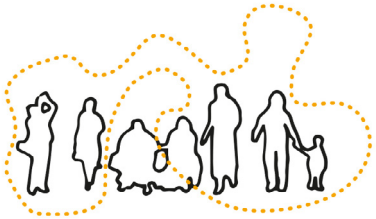

CONNECT, COMBINE EN COCREATE

Het creëren van (participatie)banen voor wijkbewoners door het Wijkbedrijf. Men is er trots op.

De banen komen ook **ten goede aan de wijk**, ze spelen in op aanwezige behoeften.

Actieve opstelling van de bewoners. Zelf initiatieven nemen en met plannen naar voren komen.

Waardering voor de actieve bewoners. Dat houdt hun betrokkenheid en enthousiasme levend en stimuleert anderen.

Mensen ook mee laten denken. Anders haken ze snel weer af na het meedoen. Een co-creatie proces vanaf het begin van een project met alle betrokkenen leidt tot gedeelde verantwoordelijkheid voor datgene dat tot stand gebracht wordt.

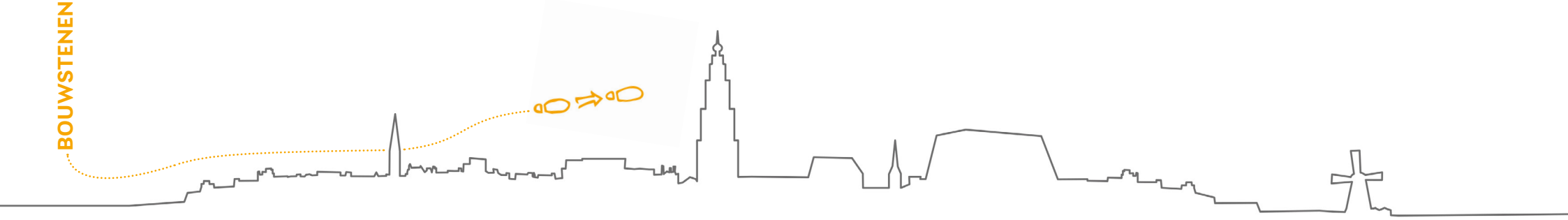

3. Eindbeschouwing

De conclusies, werkende bestanddelen en bouwstenen leveren inzichten op per experiment maar ook een algemeen beeld. Deze verwoorden we in de antwoorden op de volgende vragen:

- Wat zijn de belangrijkste lessen voor nieuwe experimenten.
- Wat kunnen de 5 experimenten van elkaar leren wanneer we de werkende bestanddelen als uitgangspunt nemen
- Wat dragen de experimenten bij aan de beweging van democratische vernieuwing.
- De belangrijkste lessen voor nieuwe experimenten.

De lessen van de vijf experimenten

De bedoeling

Als we uitgaan van de bedoeling die de gemeente Groningen heeft met de experimenten; het verkleinen van de afstand tussen de gemeente en bewoners en het vergroten van vertrouwen van burgers in de gemeente en we kijken naar de resultaten van de experimenten valt ons het volgende op.

Er is een groot potentieel actieve betrokken mensen in de gemeente. Ze zijn verantwoordelijk voor en betrokken bij hun wijk. Daarom zijn wij van mening dat het vergroten van dit potentieel zeker zal bijdragen aan het slechten van de afstand en het vergroten van het vertrouwen. Digitale raadplegingen kunnen de inclusie vergroten. Het geeft veel mensen de gelegenheid om op een snelle en effectieve manier hun stem te laten horen. Dit zal zeker na deze "corona" periode een steeds vaker gebruikte vorm zijn en biedt veel kansen. Een actieve rol in de experimenten van politici zal ook bijdragen aan wederzijds begrip en vertrouwen, gezien de positieve ervaringen en het toegenomen begrip voor de gemeente daar waar de gemeente en bewoners nauw samenwerkten.

Vergoeding professionals en vrijwilligers

De verschillen in de organisatie van de experimenten zijn groot. Dit is onder andere zichtbaar in het vaststellen en het besteden van budgetten. Bij sommige experimenten wordt geïnvesteerd in externe begeleiding. Bij sommige experimenten worden de deelnemers betaald. Het kan zinvol zijn de wijkbudgetten zo in te richten dat ze transparant zijn en dat de wijk samen met inwoners en professionals kan bepalen wat ze waarvoor gaan inzetten. Daarmee doe je ook recht aan de verschillen tussen de wijken en geef je de wijk zeggenschap over de manier waarop ze de democratische waarden willen vormgeven. Vrijwilligers willen net als werknemers erkenning en waardering voor hun inzet en/of resultaten van hun inspanningen. Ze willen gezien worden door hun omgeving en stellen attenties en presentjes op prijs. Vergoedingen betalen, anders dan gemaakte onkosten vergoeden lijdt makkelijk tot scheve gezichten. Mensen gaan hun inzet en resultaten vergelijken met die van anderen die betaald worden vanuit het gezichtspunt van billijkheid en rechtvaardigheid. De gedachten dat zij, die zich inzetten als onbetaalde actieve krachten, ook recht hebben op een vergoeding vat makkelijk post

Bijeenkomst Wijkbedrijf Selwerd

Wijkbegroting

De vraag van de gemeente om in de wijken te werken met een wijkbegroting is niet van de grond gekomen. In sommige experimenten is dat een bewuste keuze, bij anderen een te grote verantwoordelijkheid. De ervaringen leren dat als de bewoners ook over eigen financiële middelen beschikken, zij worden gestimuleerd om met initiatieven te komen die naar hun eigen oordeel bijdragen aan de verbetering van hun eigen buurt. Voorbeelden daarvan zien we in de experimenten.
Het is echter van belang samen een manier te vinden waarop het beheren van het geld de zeggenschap en invloed vergroot en de verantwoordelijk realistisch en te dragen is. Er zijn ook andere vormen van budgetten bekend bijvoorbeeld door wijkvouchers.

Voorwaarde is transparantie van de gemeente over de inzet van financiële middelen voor de wijken. Zorg dat de verschillende budgetten en geoormerkte gelden samen toegeschreven kunnen worden aan de wijk.

Ook de aanwezigheid van democratische vaardigheden en de mate van inclusie (wie vertegenwoordigen wij?) van de experimenten speelt een belangrijke rol in de afweging. Wanneer wijkbewoners het gevoel hebben dat ze de wijk vertegenwoordigen en ze zich competent voelen om beslissingen over geld te nemen zullen ze makkelijker de verantwoording op zich nemen om oordelen te vormen over de bestemming van het geld dat voor de wijk bedoeld is.

Rol van de ambtenaren

De rol van de ambtenaren bij het verbeteren van de kwaliteit van de buurt op het gebied van leefbaarheid en veiligheid is groot en wordt in de experimenten

gewaardeerd. Als werkend bestanddeel zien we de rol van ambtenaren in de experimenten als gelijkwaardige coproducent. Ambtenaren sluiten bijvoorbeeld aan als gelijkwaardig kerngroep lid. Co-creatie heeft als doel de zeggenschap en eigenaarschap van bewoners te vergroten. De ambtenaar kiest de rol die past bij de situatie in de wijk en luistert naar de vraag van de wijkbewoners. Bewoners bepalen wat ze willen, hoe ze dat willen bereiken en wanneer ze dat doen, de gemeente heeft een stimulerende, faciliterende of een co-producerende rol.
Co-creatie en ondersteuning kan door de tijd heen veranderen en per activiteit verschillen. Het ACTIE-instrument (zie blz. 10) helpt professionals om een goede balans te vinden bij hulp bij initiatieven: tussen verwaarlozen en overnemen, sturen en loslaten, tussen te veel en te weinig, te actief en te passief.

De relatie en verbinding die mensen samen aangaan in de experimenten zijn bepalend voor het samenspel en het vertrouwen tussen wijkbewoners en ambtenaren. Het is goed om erbij stil te staan dat het voor professionals logisch is dat er van project gewisseld wordt of dat er een knip wordt gemaakt tussen de uitvoering en het beleid. De impact op de samenwerking in de experimenten is negatief. Een nieuw gezicht van de gemeente betekent weer op nieuw werken aan verbinding en vertrouwen.

Ambtenaren en politici zouden vastgesteld beleid moeten gebruiken als referentiekader en niet als een niet te overtreden grens. Werk vanuit de bedoeling van regelgeving bepleit Wouter t Hart in “Anders Vasthouden”* Het is een lastige puzzel, maar een ambtenaar, of politicus die zijn talent inzet om er daadwerkelijk te zijn voor bewoners en die tegelijkertijd ambtelijke obstakels probeert weg te werken om ruimte voor bewonersinitiatieven te scheppen heeft veel waarde wanneer het gaat om samen democratische vernieuwing vorm te geven.

* Wouter ‘t Hart, Anders vasthouden, 2017

Bijeenkomst CWR

Shoppen bij de experimenten

Wat kunnen de experimenten van elkaar leren en bij elkaar halen?
Wat is kenmerkend voor het experiment?
Wat zijn de sterke werkende bestanddelen per experiment?

HERONTWIKKELING A-KWARTIER

Goede aandacht voor samenspel bij de start van het project.

Professionele begeleiding van de projecten. Maken van een gemeenschappelijke visie/ droom

Kwaliteit van de communicatie

Realistische afspraken maken en nakomen

COÖPERATIEVE WIJKRAAD OOSTERPARKWIJK

Het digitale wijkpanel

De democratische leerschool, de politiek verbinden met het experiment

Bewustwording van eigen invloed op de omgeving.

Professionele begeleiding van de projecten

GOLVEND LEWENBORG

Voortdurend enthousiasme en aanwas van vrijwilligers met een sterk “Doe” gehalte.

Sterke sociale cohesie als resultaat.

Samenspel gemeente en inwoners

WIJKDEAL DE WIJERT

Methodische aanpak van het begin af aan

Structurele aandacht voor co-creatie en dialoog

De inzet op samenwerking met alle partijen met onder andere als resultaat banen en investeringen in de wijk

Bewustwording van eigen invloed op de omgeving.

Samenspel gemeente en inwoners.

Professionele begeleiding van de projecten.

WIJKBEDRIJF SELWERD

Het creëren van betaalde banen koppelen aan voorzieningen in de wijk.

Het opbouwen van een netwerk van actieve buurtbewoners vanuit de gemeente samen met een eerste groep al actieve bekenden uit de wijk.

Initiatief en verantwoordelijkheid van bewoners voor nieuwe activiteiten

Wat dragen de experimenten bij aan de beweging van democratische vernieuwing?

We hebben geen bevindingen over de bijdrage die de experimenten leveren aan de democratische vernieuwing omdat we daar niet naar gevraagd hebben. Wel hebben we gehoord en gezien dat in de experimenten deelnemers zich meer bewust zijn van de invloed die ze kunnen uitoefenen op hun omgeving. Ook verkleint het verschil tussen de systeem wereld van de gemeente en de leefwereld in de wijken. De experimenten dragen bij aan democratische vaardigheden en politieke betrokkenheid. Daarover zijn meerdere keren verhalen over verteld aan de dialoogtafel.

De bevindingen beperken zich tot degenen die deelnemen aan de dialoogtafels, veelal mensen die actief of zijdelings betrokken zijn bij de experimenten. Omdat we niet weten hoe degenen die niet deelnemen oordelen, kunnen we geen uitspraken doen over de effecten voor de wijk.

De belangrijkste lessen voor nieuwe experimenten

De startvraag bij Waarderend Onderzoeken is waar je staat en wat vandaag je al gebracht heeft. Met andere woorden welke sterktes nemen we mee en waar bouwen we op verder. In de dialogen die we hebben gevoerd hebben we veel krachtig werkende bestanddelen gezien. Het is mooi om daarvan te kunnen leren; voor de bestaande experimenten en voor de start van nieuwe experimenten.
We gebruiken de methodiek van Waarderend Onderzoek om te beschrijven wat je kunt meenemen bij de start van een nieuw experiment.

Connect, creëer en combineer.

Waar het samenspel wijkbewoners en gemeente goed functioneert is de methodiek vanaf het begin bewust gebruikt. Wat we daar kunnen zien is dat ze alle belanghebbenden in de wijk, professionals en wijkbewoners bij elkaar hebben gezet en samen de thema's voor de wijk hebben gekozen. Ze zijn met elkaar gaan dromen waardoor deelnemers zich verbonden voelen met elkaar, met de wijk en met de thema's.

Het is belangrijk om zoveel mogelijk betrokkenen mee te laten doen vanaf het begin. Het gaat immers om complexe vragen in wijken die niet door 1 iemand beantwoord kunnen worden. Het loont om andere perspectieven te betrekken. Daarbij is het ook van belang dat mensen zich verbinden aan het thema.

Samen de start maken is dus van belang om daarna met elkaar de gewenste toekomstvisie uit te werken en te realiseren. Het proces vergt een lange adem en kost energie, maar levert ook veel enthousiasme en verbondenheid op.

Verbondenheid met de zaak waaraan gewerkt wordt en tussen de co-creatoren onderling. De verbinding die verschillende personen met elkaar aangaan is van groot belang. Wijkbewoners, ambtenaren, projectleiders die een band hebben met elkaar werken aan wederzijds vertrouwen. Dat is een werkend bestanddeel. Daar waar vanuit de gemeente een knip wordt gezet tussen het ontwikkelen van de gezamenlijke visie en de uitvoering wordt het samenspel doorbroken en de relatie geschaad.

- **Alle belanghebbenden, het hele systeem, betrekken.**
- **Verbind de politiek, de ambtelijke wereld en die van de wijk met elkaar.**
- **Vertrouwen hebben dat je samen het goede bedenkt voor de wijk**
- **Samen een gewenste toekomst formuleren EN uitvoeren**
- **Werk de visie uit in concrete en behapbare plannen.**
- **Leer met elkaar tijdens de uitvoering daarvan. Experimenteer en blijf er plezier in houden.**

Naast het pleidooi voor een Co-creatieproces als invalshoek voor een goed samenspel tussen de gemeente, wijkbewoners en professionele partners valt er ook verder te leren van de positieve praktijken die in de experimenten zichtbaar werden.

1. **Zorg voor een zich uitbreidende groep actieve buurtbewoners die op basis van motivatie en aanwezige kwaliteiten hun bijdrage willen leveren. Streef naar diversiteit en overweeg het lotingsprincipe.**
2. **Maak een onderscheid tussen "Doeners" en "Denkers" werf in beide groepen genoeg mensen en zet ze in op de juiste plekken. "Denkers" zijn nodig wanneer nagedacht moet worden over de keuze van Wijkthema's om met elkaar inzet op te leveren en hoe het thema te vertalen naar plannen en acties. "Doeners" zijn onmisbaar en goud waard bij het initiëren en uitvoeren van activiteiten voor de buurt.**
3. **Overweeg het inschakelen van professionals wanneer het aankomt op vlotte en effectieve communicatie- en besluitvorming procedure. Kies een goede professional die bij je experiment past.**
4. **Bekijk de optie van het creëren van (participatie)-banen met partners samen. Het draagt in het bijzonder bij aan de activering, trots en het zelfvertrouwen van bewoners en heeft een positieve uitstraling in de hele wijk.**
5. **Communiceer met alle betrokken partijen laat van je zien en horen. Maak gebruik van nieuwe digitale mogelijkheden.**
6. **Maak gehaalde successen zichtbaar en zet mensen in het zonnetje. Maak samen goede afspraken over de waardering en vergoeding van vrijwilligers.**
7. **Breid het handelingsrepertoire uit en onderzoek nieuwe rollen voor ambtenaren en politici voor een goed co-creatieproces.**

4. Bijlage

HERONTWIKKELING A-KWARTIER

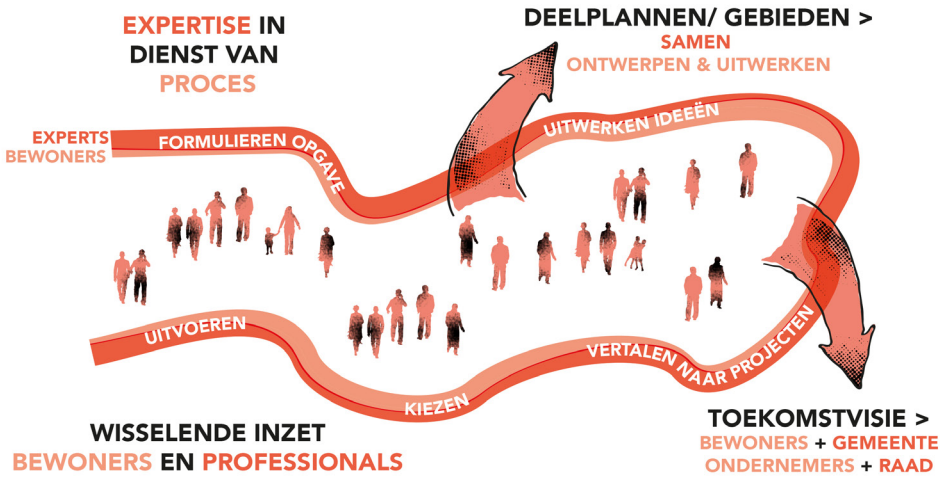

Nadat de prostitutiepanden op 1 januari 2016 waren gesloten is de gemeente in overleg met buurtgenoten aan de slag gegaan met de toekomst van het A-kwartier.

De herontwikkeling van het A-kwartier zorgt voor een meer aantrekkelijke buurt om te verblijven, te wonen en te werken. Samen met bewoners, ondernemers en geïnteresseerden is een agenda voor de buurt gemaakt en is de toekomstvisie ontworpen. Die is flexibel ingericht, om op ontwikkelingen in te kunnen spelen en wordt in overleg met bewoners, eigenaren en ondernemers nader ingevuld. De plannen zijn gemaakt en worden nu uitgevoerd.

In hoeverre zijn de doelen van het experiment gehaald?

Aan de hand van verhalen, voorbeelden en quotes van bewoners, professionals, raadsleden en de gemeenteambtenaren worden onderstaande vragen beantwoord.

In het A kwartier werd op 4/2/2020 een dialoogsessie georganiseerd. Met geïnteresseerde bewoners, de buurtvereniging, ondernemers, professionals en de gemeente werd van gedachte werd gewisseld over de ontwikkeling van het A kwartier.
aanwezig waren in het totaal ca. 48 mensen, die verdeeld over 6 tafels met elkaar de dialoog aangingen

1. Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?

Er zijn meer bewoners actief betrokken geraakt dan bij de aanvang van het experiment. De herinrichting van de straten is gefaseerd verlopen waardoor steeds meer en dus ook andere bewoners mee zijn gaan doen.
Er gebeurt veel tegelijk in de wijk, niet per se meer verschillende activiteiten, maar wel in meer straten. De positieve resultaten van dit proces motiveren de bewoners om zich niet terug te trekken maar te blijven investeren in de onderlinge saamhorigheid.

De buurtvereniging meldt dat het moeilijk is om actieve vrijwilligers te krijgen. Er

wonen individualistische mensen in de wijk en er zijn veel internationale studenten die geen band hebben met de wijk. De diversiteit van mensen die betrokken zijn is dan ook niet optimaal. Algemene noemer om actief te zijn in de buurt is onvrede over de buurtsituatie (ook de prostitutie- en drugsproblematiek van weleer) en de wil om de buurt te verbeteren.

2. Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?] en in welke vorm, met welke methodiek?

Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd zoals brainstorm sessies, informatie avonden, inloopsessies, inspraak avonden en een werkbezoek aan de gemeente Deventer

Er is erg gewaardeerd dat er gezamenlijk een visie ontwikkeld is die een leidraad geeft voor het verder ontwikkelen van de wijk.

Wijkbewoners geven aan dat bijeenkomsten bijdragen bij aan de betrokkenheid; informatie uitwisseling is erg belangrijk. Het is goed om elkaar te horen en te zien om argumenten en beweegredenen te horen. Ook een nee is een acceptabel antwoord als het maar uitgelegd wordt.

3. Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?

Vaak wordt, wanneer het over de samenwerking tussen de gemeente en de bewoners gaat, het begin van het experiment geroemd. De ambtenaren waren betrokken, dachten mee en zochten naar oplossingen. Er werd goed naar elkaar geluisterd. Bewoners pakten zelf zaken op in plaats van achterover te leunen in afwachting van acties van de gemeente.
Dit gebeurde in informatiebijeenkomsten met de gemeente en er was goed overleg met de buurtvereniging.

De bewoners antwoorden:
Er is een andere dynamiek in de wijk: er is meer sociale controle, we hebben een groep app en een buurtcafé en we maken kennis met onze buren.
Meerdere malen is gezegd dat er sprake is van bovengemiddelde energie in het A kwartier. Zoals tijdens de succesvolle activiteiten die de revue passeren:

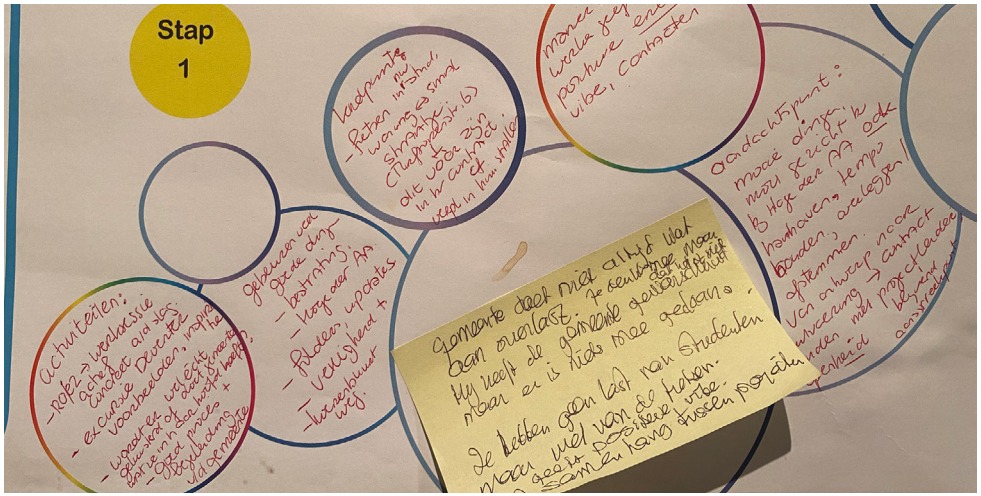

buurtborrels, geveltuintjes, werkgroepen, buurtschouw, kunst in de straat en schoonmaakacties.

Deze energie gevende activiteiten tezamen met de goede resultaten van deze gezamenlijke inspanningen draagt bij, zoals vaak genoemd wordt, aan trots op de mooie uitstraling van de wijk, een gevoel van veiligheid en saamhorigheid tussen de bewoners.

Een bewoonster merkte op:

“Vroeger had ik geen aanspraak op straat, ik kende de mensen niet, nu ken ik mensen die ik op straat tegenkom. Dat geeft een fijner en veiliger gevoel”.

4. Als gemeente niet zelf (alleen) plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficientie? Tevredenheid van betrokkenen?

“ Je moet als deelnemer aan een burgerparticipatieproject een lange adem hebben en dat valt niet altijd mee”

Als voorbeelden die getuigen van de door bewoners gewenste invloed op besluiten die genomen zijn worden genoemd:
De Befietsbare bestrating hoge de Aa, de geveltuintjes en beschilderde garagedeuren, de Visserstraat en Kunst in de straat. Ook een schoonmaakactie die op initiatief van de bewoners met ondersteuning van de gemeente samen georganiseerd zijn worden gewaardeerd.
Invloed van bewoners, werkers en ondernemers in de wijk levert in ieder geval betrokkenheid, actiebereidheid, legitimiteit en tevredenheid van de betrokkenen op.

Naast de onderwerpen die te maken hebben met de veiligheid en aantrekkelijkheid van de directe leefomgeving wordt het volgende gezegd over het contact en de communicatie met de gemeente:

“We werden in de gelegenheid gesteld genoeg invloed uitoefenen bij de start van het project. En een helder antwoord van de gemeente op vragen geeft het gevoel dat je serieus genomen werd. Nu is onze invloed helaas afgenomen doordat het contact met de gemeente vaak ontbreekt.”

Er wordt opgemerkt dat naarmate minder duidelijk is hoe lang resultaten op zich laten wachten en de communicatie over de redenen hiervan en de voortgang van de door de gemeente te nemen acties op een laag pitje staan geven deelnemers aan dat het moeilijker wordt voor actieve mensen om aangehaakt te blijven.
Al met al is de tevredenheid van de deelnemers aan het experiment over de bereikte resultaten redelijk tot hoog. Mensen verwijzen naar de successen en stellen de inspraakmogelijkheden die er zijn erg op prijs.
Zoals bewoners hun trots en enthousiast samenvatten:

“Genieten van een mooie wijk!”
en
“Van verloederde wijk naar een top wijk.”

5. Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders)

Naast het proces van besluitvorming is ook de inhoud van de besluiten anders. Zie de voorbeelden hierboven bij vraag 4.

“We zijn te vroeg en te plotseling los gelaten door de gemeente: we willen verder: van project naar structureel co-creatie proces.”

COÖPERATIEVE WIJKRAAD (CWR)

De Coöperatieve Wijkraad (CWR) in de Oosterparkwijk experimenteert met een nieuwe vorm van lokale democratie, geïnspireerd op ervaringen in Londen. De Oosterparkwijk is de eerste wijk in Nederland met een Coöperatieve Wijkraad. Het behelst een samenwerking tussen gemeente en wijkbewoners. De CWR bestaat uit elf wijkbewoners en zes gemeenteraadsleden. De Wijkraad organiseert dat alle Oosterparkers mee kunnen praten. Dat gebeurt o.a. met een wijkpanel van 400 gelote bewoners. De wijk beslist zo samen over wat ertoe doet.

Wijkbewoners zijn in de meerderheid. Want als het gaat over de wijk, weten zij het beste wat er speelt en wat er nodig is. Een loting heeft bepaald welke wijkbewoners deelnemen aan de CWR.

In hoeverre zijn de doelen van het experiment gehaald?

Aan de hand van verhalen, voorbeelden en quotes van bewoners, professionals, raadsleden en de gemeenteambtenaren worden onderstaande vragen beantwoord.

Ongeveer 40 deelnemers hebben meegedaan aan de dialogen over de CWR

1. Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?

Er zijn meer bewoners betrokken dan twee jaar geleden. Dat betreft de 11 ingelote bewoners, de 400 leden van het wijkpanel en de mensen die bij verschillende projecten en processen betrokken waren.

Het eerste jaar is de CWR vooral bezig geweest met het ontwerpen en vaststellen van hun eigen regels, hun vergadercultuur en -structuur, hun mandaat, hun verhouding tot elkaar en tot de wijk. Kortom veel intern gerichte aandacht, waardoor er weinig in en met de wijk werd gesproken. Dat is inmiddels veranderd door bijvoorbeeld enkele projecten die samen met wijkbewoners zijn gestart. Voorbeelden die genoemd zijn; de verkeersaanpak in de Zaagmuldersweg en de aanpak van het Linneusplein. Voor het Linneusplein zijn wijkbewoners gevraagd naar hun ervaringen en zijn ze ook gevraagd om mee te doen in de werkgroep die op zoek ging naar oplossingen. Bij de Zaagmuldersweg is een deelgroep van het wijkpanel ingezet die rondom de Zaagmuldersweg wonen, om mee te denken over oplossingen.

Tijdens de vergaderingen is er plek voor buurtbewoners op de publieke tribune. Daar wordt in beperkte mate door verschillende wijkbewoners gebruik van gemaakt. Een voorbeeld;

“Ik kwam voor vragen over een parkeervergunning maar toch wel interessant om te zien wat er leeft in de wijk. Ik wil wel vaker meepraten.”

Het organiseren van “Oosterparkwijk: altijd een goed idee” is een manier om meer en andere bewoners te betrekken. De CWR nodigde bewoners uit online met plannen voor de wijk te komen, daarvoor werd 20.000 beschikbaar gesteld. Op www.stemvan.Groningen.nl kwamen in een paar weken tijd 12.000 bezoekers werden 1100 accounts (op ruim 11.000 inwoners), aangemaakt en 65 plannen ingediend (waarvan 23 stembare plannen). De verschillende initiatiefnemers werden fysiek bijeengebracht om verbindingen te zoeken en de plannen verder uit te werken.

Uit de verschillende ideeën die zijn ingediend zijn er 13 door stemming verkozen en uitgevoerd.

Een ingediend idee voor het Goudenregenplein is doorgezet door de bewoners van het plein ondanks dat het de ranking niet heeft gehaald. Inmiddels waren de bewoners zo enthousiast voor het idee dat ze het zelf hebben uitgevoerd.

Er zijn werkgroepen gestart die ook leden hebben van buiten de CWR. De duurzaamheidswerkgroep en de communicatiewerkgroep zijn voorbeelden van.
Op initiatief van de BO en de CWR wordt de wijkagenda met de punten voor het sociale domein van 2021 binnenkort besproken met 70 actieve bewoners, BO, CWR en verenigingen in de wijk. Dit lijkt een goede manier om in gezamenlijkheid met partners in de wijk meer verbinding en invloed op de wijkthema's te realiseren.
Steevast kwam als antwoord op deze vraag aan de dialoogtafel dat de manier waarop de CWR zelf tot stand is gekomen ertoe heeft geleid dat er mensen in de CWR zitten die anders nooit actief waren geworden in de wijk. De loting heeft geleid tot meer inclusie. Dit geldt zowel voor de 11 CWR leden als voor de wijkpanelleden. In de loop van de tijd zijn er werkgroepen ontstaan waarin ook bewoners zitten die op dit specifieke onderwerp actief zijn en daarvoor niet al actief waren op een andere manier of bij een andere groep of vereniging.
Er is ook vaak opgemerkt dat de loting tegelijkertijd leidt tot exclusie. Voorbeelden zijn de opmerkingen uit de wijk; "wat jammer dat ik niet ben ingeloot", of het geluid van andere vrijwillige besturen in de wijk "waarom krijgen zij zoveel financiële steun en fysieke ondersteuning?". Uiteraard is het zo dat iedere wijkbewoner kan aanhaken bij initiatieven of zelf initiatieven kan nemen en inbrengen. Wellicht werd dit in het begin anders ervaren omdat de CWR zoals eerder genoemd vooral intern gericht was.

Onderzoek[5] toont aan dat deliberatieve democratie een positief effect kan hebben op de deelnemers, maar niet per se een positief effect heeft op de inclusiviteit van de hele wijk. Voor de inclusiviteit van de wijk moet er extra inspanning worden gedaan. Beide is onderdeel van de doelstelling van de CWR.

Aan de dialoogtafel wordt dat positieve effect op de deelnemers ook geconstateerd.

Er is voor de deelnemers van de CWR veel veranderd, ze hebben meer begrip voor en kennis van de gemeente en zijn meer betrokken bij hun wijk. Ook hebben ze meer kennis van hun eigen wijk, van de activiteiten die plaats vinden en van de mogelijkheden die je hebt om invloed uit te oefenen op je eigen omgeving. Het is een democratische leerschool. Twee voorbeelden daarvan zijn:

"Ik heb in mijn leven nog nooit gestemd en nu zit ik zelf in de CWR samen met raadsleden……."

"Ik ben verbaasd over mijn eigen betrokkenheid, ik deed al wat op de school van de kinderen maar dit is echt gericht op wat er mijn eigen leefomgeving is. Ik ben ook verbaasd over wat er soms gewoon kan bij de gemeente"

In hetzelfde landelijke onderzoek wordt gesteld dat 95% van de burgers die worden ingeloot en/of opgeroepen voor nieuwe democratische werkvormen bedanken voor deze eer. Alleen de (toch al) betrokken bewoners doen echt mee. De doelstelling van de CWR was om met de loting andere deelnemers te werven dan de inwoners die toch al betrokken zijn.

Voor het wijkpanel zijn 1932 bewoners ingeloot. Daarvan hebben 440 leden, incl. verloop, in het wijkpanel meegedaan. Dat is een respons van 23%

Bij de start van de CWR is getracht dit effect van "bedanken voor de eer" te verkleinen door persoonlijk te spreken met de mensen die zijn ingeloot. Voor de 11

[5] Onderzoek aangehaald door Harmen Binnema tijdens symposium Hellinproef. Binnema is universitair docent Bestuur en Beleid. In onderzoek en onderwijs ligt zijn focus op lokaal en regionaal bestuur en dan in het bijzonder bewonersparticipatie, lokale democratie en de rol van politieke partijen.

plekken in de CWR is 148 keer aangebeld bij gelote wijkbewoners. Daarvan hebben 20 deelgenomen aan de Wijkraad (respons 14%). De gevraagde tijdsinvestering is zo'n halve dag per week, daar staat een vrijwilligersvergoeding tegenover.
Gezien deze percentages is dat goed gelukt. Een aantal deelnemers heeft ook aangegeven dat dat persoonlijke gesprek ze heeft doen besluiten mee te doen.

In de verschillende dialogen werden alternatieven geboden voor de loting;

- Eerst verwachtingen helder maken, het animo toetsen en dan loten in de groep die zich heeft aangemeld.
- Andere verdeling maken; een deel bestaat uit mensen die zich aanmelden en het andere deel wordt geloot
- Bestaande groepen in de wijk de helft van de plekken geven en de andere helft loten.

Suggesties die gedaan zijn om de CWR naast de gelote leden en het wijkpanel uit te breiden om de inclusiviteit van de hele wijk te vergroten zijn ook:

- Maak een eigen vereniging waar mensen lid van kunnen worden, of laat ze lid worden van de coöperatie.
- Maak een kring rondom de CWR; vrienden van de CWR.

Er zijn 9 raadsleden actief geweest in de CWR. Door verschillende redenen zijn de raadsleden gewisseld onder andere door de tussentijdse verkiezing en het verdwijnen 3 raadsleden uit de raad. Tijdens de evaluatie waren er nog 3 actief, 2 van de raadsleden die zijn gewisseld zijn wel aanwezig geweest bij een dialoogtafel. Er is veel verschil van inzicht over de rol en de meerwaarde van raadsleden. Een groot dilemma voor de raadsleden is de investering in tijd en de onduidelijkheid in de rol. Het gevoel van spagaat tussen de rol in de raad en de rol in de CWR is meerdere malen genoemd. "hoe verhoud je je in de raad tot een idee waar je in de CWR zelf aan meegewerkt hebt ?"

Positieve zaken die genoemd zijn door de aanwezigheid van raadsleden zijn:

1. Ervaring met politieke processen en met de dynamiek die participatie en inspraak met zich meebrengt. Raadsleden zijn in staat systeem en leefwereld aan elkaar te verbinden, ze overzien wat belemmerende factoren zijn in de systeem wereld van de overheid en kunnen de leefwereld van de wijk aan de orde stellen in de raad.

2. De autoriteit die dankzij de functie van raadsleden ingezet kan worden zowel naar de wijk als naar collega raadsleden en bestuurders.

3. Doordat er raadsleden in de CWR zitten voelen zij zich mede-eigenaren van de thema's in de wijk en kunnen ze niet makkelijk om de vragen en de dilemma's heen.

4. Het wederzijdse begrip dat ontstaat. De politiek krijgt een gezicht en het persoonlijke wordt politiek. Kennis van elkaars wereld; Raadsleden leren de wijk en de leefwereld kennen en de bewoners leren de bestuurlijke context, de systeemwereld kennen.

"In de gemeenteraad is partijpolitiek een onderdeel. In de CWR niet, het gaat alleen over de wijk. Wij houden partijpolitiek buiten de CWR!"

2. Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?] en in welke vorm, met welke methodiek?

Intern proces

De werkwijze van de CWR was vooraf bewust opengelaten. De bijeenkomsten bij de start van de CWR tekenen zich door een bestuurlijke insteek. Er waren vergaderingen en openbare vergaderingen met een publieke tribune. Veel aandacht in de overleggen en bijeenkomsten ging uit naar besluitvorming, structuur, zeggenschap, hoe gaan we om met de invloed die we hebben. Er waren kwartaaldagen voor leren en reflecteren en bijeenkomsten gericht op samenwerken. Een intern gericht proces met weinig aandacht voor de persoonlijke drijfveren van deelnemers en met weinig oog voor de wijk. Zoals ook geconstateerd in het onderzoek van BreuerIntraval[6] is dit veelvoorkomend bij de start van een nieuwe organisatie, groep of nieuw experiment. Zeker bij een experiment als de CWR.

Aan de dialoogtafels is aangegeven dat er behoefte is geweest aan meer sturing in het begin en het aanreiken van alternatieven en handelingswijzen dan was naar verwachting het proces sneller gegaan. Ook stelt men zichzelf vragen over de manier die gekozen is. De vergadercultuur is formeel zoals in de raad maar is dat een juiste en passende manier? De bouwgroep (de initiatiefnemers) heeft een kader meegegeven. Het kader was; een voorzitter, openbare vergaderingen en voldoende aanwezigheid om te stemmen en besluiten te nemen. Dit kader nodigt, weliswaar onbedoeld, niet uit om andere vormen te kiezen dan de formele vergadervorm.

Het aanbieden en uitproberen van alternatieven was helpend geweest constateren enkele leden. Er is in kwartaaldagen wel gesproken over alternatieve manieren van vergaderen maar in de praktijk is dat niet gebeurd.

Voor de wijk

Bij de start is een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste thema's in de wijk. Dit is d.m.v. een digitale dialoog met het wijkpanel gedaan. Daar kwamen 3 hoofdthema's uit die dienden als agenda voor de CWR: Sociale verbondenheid, Zwerfvuil en Verkeersveiligheid.

Deze thema's zijn uit de raadpleging van het panel gekomen en zijn niet gedeeld met andere groepen in de wijk. De inwoners zijn geïnformeerd via de wijkkrant. De verbinding tussen de thema's van de CWR en met de thema's van de wijkagenda is er (nog) niet. Dit jaar wordt, zoals hierboven al vermeld, samen met netwerkpartners een gezamenlijke sociale wijkagenda gemaakt.

Op de vraag welke activiteiten in de Oosterparkwijk zijn georganiseerd op initiatief van, met ondersteuning van of in samenwerking met de CWR worden er veel voorbeelden genoemd. Veelal tastbare thema's zoals verkeersveiligheid, schone wijk en parkeren.

Het 100-jarig bestaan Oosterpark, Jubileum Avanti, Kerstmarkt, Theaterproductie hebben financiële steun hebben gekregen van de CWR. Door veel wijkbewoners worden deze verbindende activiteiten in de wijk erg gewaardeerd.

"Muziek en markten brengen mensen samen. Iedereen komt op straat, het geeft een gevoel van gemeenschappelijkheid."

[6] Tussentijds verslag: Evaluatie Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk Groningen 0- en 1-meting: periode najaar 2017 - voorjaar 2019 Oktober 2019

1. Sociale verbondenheid:

Enkele voorbeelden van activiteiten die gericht zijn op sociale thema's Beeldend atelier en theater atelier. Deze ateliers zijn tot stand gekomen door samenwerking tussen CWR, Vrijdag en Borgmanschool. De diversiteit is groot in de wijk, dat vraagt extra aandacht. De ateliers dragen bij aan de toegankelijkheid van activiteiten voor kinderen met verschillende achtergronden.

- De buurtbus waar bewoners een beroep op kunnen doen als ze vervoer nodig hebben of grofvuil moeten afvoeren. Dit is geïnitieerd door de CWR nadat de bus was aangeschaft voor de hondenpoep bakken.
- Altijd een goed idee"

2. Hondenpoep en zwerfvuil & prullenbakken

Concrete ideeën die snel zijn uitgewerkt door de leden van de CWR. Toen het idee ontstond om bakken te maken voor hondenpoep bleek dat de bakken niet geleegd konden worden en dus moest er nog iets verzonnen worden. Een voorbeeld van het verschil tussen leefwereld en systeemwereld. Bewoners die dagelijks overlast ervaren bedenken een oplossing die niet past in de regelgeving van de gemeente. De oplossing die gekozen is wijkt dan ook af van het stedelijk beleid. Uiteindelijk is het idee ontstaan een bus te kopen om de bakken te legen die vervolgens ook gebruikt kon worden voor andere doeleinden. De besluitvorming rondom de aanschaf van de bus is en de aanschaf van de bakken is een lang en soms moeizaam traject geweest. Aanbesteding en vaste leveranciers van de gemeente spelen hierin een belangrijke rol naast de verschillende perspectieven van de deelnemers; kiezen we voor duurzaam of is de prijs doorslaggevend?

3. Verkeersveiligheid

Wielewaalplein, Zaagmuldersweg, fietsen in het park zijn voorbeelden van verbetering van de veiligheid in de wijk. Samen met de gemeente en verkeersdeskundigen is dit probleem aangepakt. Dit samen oplossen heeft veel begrip voor elkaar gebracht, je leert gemeentelijke processen kennen, wetgeving, het ongeduld van bewoners en andere obstakels. Een werkgroep lid zei aan de dialoogtafel "een zebrapad is toch wat meer dan alleen witte verf op de weg"
Wat uit verhalen over deze aanpak bleek is dat communicatie met de buurt, de wijk en met andere afdelingen van de gemeente ook van belang is. Een bewoner die een klacht indiende over de verkeersveiligheid kreeg te horen dat daar niets aan gedaan kon worden. Terwijl er al hard aan gewerkt werd. Het is van belang dat bewoners weten dat ze terecht kunnen bij de CWR en dat de gemeentelijk afdelingen elkaar informeren.

"Altijd een goed idee"; geeft ruimte aan ideeën door de pitches van de wijkbewoners en de stemming daarover door alle wijkbewoners. Het is van ons en door ons. Een CWR lid zei hierover;

"We hebben onze eigen regie en we bereiken mensen die normaliter niet zo op de voorgrond treden"

Tot slot wordt de CWR zelf als positieve activiteit benoemd. Ondanks veel vragen, verbeterpunten en een moeizame start van het experiment is de waardering door de mensen die aan de dialoogtafels hebben gezeten hoog. Zoals al gemeld zijn in het begin de activiteiten gericht op de interne samenwerking.

Nu wordt er steeds meer het gesprek met de wijk gevoerd. Voorbeelden zijn hierboven genoemd. Een CWR lid zei:

“Door meer bekendheid, meer projecten in samenwerking uitvoeren en het vergroten van het netwerk spelen wij een centrale rol in de wijk”.

“De CWR midden in het web in de wijk!”

4. Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?

Het idee om het gesprek tussen wijkbewoners in de hele wijk te laten ontstaat waardoor echt een andere dynamiek ontstaat is onvoldoende uit de verf gekomen. Door middel van overleg, brainstormsessies, panels en peilingen - in de wijk en online – zou de Coöperatieve Wijkraad zoveel mogelijk bewoners betrekken. Vanaf het begin is dat is met het wijkpanel wel gebeurd. Dit was onderdeel van de structuur van de CWR en heeft goed gewerkt in het betrekken van mensen bij het maken van plannen en nemen van besluiten.

Het gesprek met de wijk is beter op gang gekomen door alle nieuwe initiatieven die de laatste periode zijn genomen. Aan de dialoogtafel werd opgemerkt dat vooral de laatste maanden er een andere dynamiek ontstaat. Wijkbewoners worden vaker direct aangesproken. Met ‘Oosterpark altijd een goed idee” is te zien wat de potentie is van het aanboren van de energie in de wijk.
De gesprekken in de wijk zijn het laatste half jaar intensiever en minder vrijblijvend geworden. Deze blik naar buiten is wel altijd gesprekonderwerp geweest in de CWR maar de drempel om direct mensen aan te spreken is lange tijd als hoog ervaren. Dat dit niet gebeurt heeft volgens deelnemers verschillende oorzaken; deels heeft dit te maken met competenties en ervaringen met mensen, deels heeft het te maken met verschillende inzichten over hoe het gesprek gevoerd kan worden en de onzekerheid over wat er te bieden is. Sommige CWR leden bepleiten meer vrijwilligerswerk in de wijk door de CWR leden zodat ze meer en andere mensen leren kennen. Je bent dan meer verbonden met de wijk en dat zorgt ervoor dat je als CWR meer impact hebt op de sociale cohesie in de wijk.
De samenwerking met andere organisaties werkt mee in een veranderende dynamiek in de wijk. Voorbeelden van de samenwerking zijn ; de rol van het opbouwwerk van WIJ bij het Linneusplein, de scholen als het gaat over activiteiten met kinderen, het gebiedsteam bij de ondersteuning van uitvoering van verschillende activiteiten.

4. Als gemeente niet zelf (alleen] plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficientie? Tevredenheid van betrokkenen?

Wijkpanel-peilingen worden unaniem, door bewoners en panelleden positief beoordeeld als een goed instrument voor toetsing van besluiten en het ophalen en prioriteren van thema’s. Dit verhoogt de legitimiteit.

Een CWR lid verwoorde het gevoel aan een dialoogtafel als volgt:

“De omslag van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving vraagt betrokkenheid, kennis en verantwoordelijkheid voor je eigen omgeving. Daar moeten we energie in steken, dat gaat niet van zelf”.
Dit wordt beaamd aan tafel en aangevuld met;

“Kijk naar de visie van Kind centrum (IKC) in de wijk; samenleven en leren, verantwoordelijkheid voelen en nemen.”

Dat zou ook meer in de wijk op kunnen leveren. Kinderen en jongeren zijn onze toekomst!. Activiteiten die burgerschap voor kinderen en jongeren vergroten zijn geopperd bijvoorbeeld de schatkamer, een huiskamer voor kinderen, uitbreiding van de ateliers met theater en muziek zijn enkele ideeën. Maar ook het direct betrekken van jongeren in de CWR kan de basis van de besluiten in de CWR verbreden.

Bekendheid en transparantie van de CWR vergroot de betrokkenheid en legitimiteit.[7] Loting draagt bij aan deze kernwaarden.

“Het lot heeft mij in de Coöperatieve wijkraad gebracht waardoor ik mij nu veel meer verbonden voel met de wijk en zijn bewoners en dat eerst eigenlijk niet had.”

De basis voor de legitimiteit van besluitvorming ligt in de vrije deliberatie onder gelijken, dat is ook het uitgangspunt van de CWR. Het gesprek en de besluiten gaan over de hele wijk; over alle belanghebbenden, betrokkenen, niemand uitgesloten. De uitdaging is om deze uitsluiting te voorkomen.

Wanneer meer mensen weten van de activiteiten van de CWR en kunnen meedenken en meebeslissen wordt het draagvlak breed en worden beslissingen gedragen. Het goede gesprek in en met de wijk kan worden gevoerd en de verschillende standpunten en perspectieven worden belicht.

De wijkkrant is een goed middel voor het delen en ontsluiten van informatie. Inmiddels is er ook een vlogger actief in de wijk die verslag doet van de activiteiten die plaatsvinden.

5. Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders?)

‘In de wijk ontstaan andere ideeën dan wanneer de gemeente het zou bedenken,’ wordt gezegd aan de dialoogtafels. Het is echter lastig om dit altijd goed te staven en wellicht ook niet nodig. Je werkt in het vertrouwen dat wijkbewoners en professionals hun eigen expertise inzetten. Uitgangspunt is dan dat wanneer je in Co-creatie werkt, zoals gebeurt getuige de voorbeelden die hieronder genoemd zijn, het proces en het resultaat altijd zal verschillen. Alle meningen en perspectieven worden immers gedeeld en samen besluiten worden samen genomen.

Wat meerdere malen genoemd is als voordeel van Co-creatie, is dat er is meer tijd is om plannen te maken, te prioriteren en besluiten te nemen. Het begint immers bij de vraag van de bewoners in plaats van in het politieke proces. Neem de ideeën rond verkeersveiligheid. Deze komen allemaal uit de wijk, ze zijn niet bedacht of geïnitieerd door de gemeente. In de wijk zijn oplossingen anders dan vanaf de ontwerptafel, dat bleek tijdens de besprekingen met de gemeenteambtenaren. Zowel het proces als de inhoud zijn anders alleen al omdat de start anders is. De start ligt in de wijk, niet in het gemeentehuis. Dit werd duidelijk bij het verkeerprobleem op de Zaagmuldersweg en de nieuwe verkeersborden in het park.

[7] Uit de waardendriehoek van de publieke waarden:
We formuleerden legitimiteit als de kernwaarde van overheden. We doelen daarmee op formeel juridische legitimiteit. De grondwet, het recht, de beginselen van behoorlijk bestuur. Daarnaast is in het bestuursrecht de juridische relatie tussen burger en overheid vormgegeven. Er bestaat ook een zachtere, informele legitimiteit. Het gaat dan vooral over processen van in en uitsluiting op projectniveau. Een andere waarde is betrokkenheid. Dat is de kernwaarde van de samenleving. Samenlevingen kunnen beter betrokkenheid organiseren dan bedrijven of overheden. Of, wat eenvoudiger geformuleerd: wij helpen onze buren eerder als onze buren daarom vragen, dan als de overheid ons dat verzoekt.

“Die borden waren er helemaal niet geweest als we niet zelf hadden gevraagd.”

De aanpak van de hondenpoep is een voorbeeld van een absoluut ander resultaat. Dit is tot stand gekomen ondanks het beleid van de gemeente. De gemeente wil geen hondenpoepbakken o.a. omdat de verantwoordelijkheid bij hondenbezitters wegneemt, door de zorg dat er meer vuil op straat komt en omdat het extra kosten met zich meebrengt. De CWR heeft de gemeente gevraagd deze bakken te kopen en te plaatsen. Samen met Werkpro dragen zij zorg voor het leeghalen van de bakken en het aanvullen de zakjes en het schoonhouden van de omgeving.
De CWR in zichzelf is een voorbeeld;

“Hadden we dit op deze manier gedaan als de wijk het zelf had mogen beslissen?”

Het hebben van een wijkbudget; een pot met geld, zorgt ook voor reuring in de wijk. Door de verschillende ideeën, de digitale stemming over het besteden van het geld, is de betrokkenheid ook gegroeid. Daardoor komen er andere ideeën boven dan wanneer de gemeente het initieert.

Meerwaarde is aantoonbaar door bovenstaande voorbeelden maar kan beter als er helderheid is bij bewoners en CWR over de bevoegdheden of over de experimenteerruimte die er is. Waar hebben wij invloed op? Leden van de CWR geven aan dat het van belang is de CWR te betrekken bij beslissingen die de wijk raken ook al gaat het verder dan de wijk alleen. (bovenwijkse vraagstukken zoals het Oosterhamriktracé). De gemeente en de CWR kunnen elkaar versterken in deze grote veranderingen in de wijk.

De CWR heeft een veel grotere bevoegdheid om besluiten te nemen dan die ze in de praktijk hebben gebruikt. Daar zijn verschillende redenen voor. De legitimiteit die je ook moet ervaren om als CWR een besluit te kunnen nemen is niet altijd zo gevoeld. Het vraagt kennis, ervaring en vertrouwen van de wijk om dit te kunnen doen. Waar de gemeenteraadsleden hun vertrouwen krijgen door verkiezingen moet de CWR zelf haar vertrouwen winnen in elkaar en van de wijk. Ook dat kost tijd. Een dilemma: hoe besluit je over iets waar mensen verdeeld over zijn? Dit is een lastig punt gebleken voor de CWR. Het wijkpanel is soms ingezet om een besluit te legitimeren.

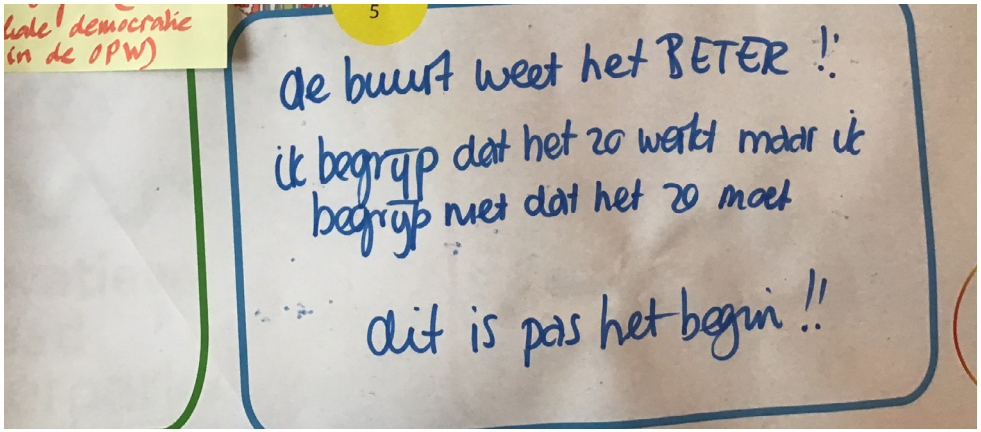

GOLVEND LEWENBORG

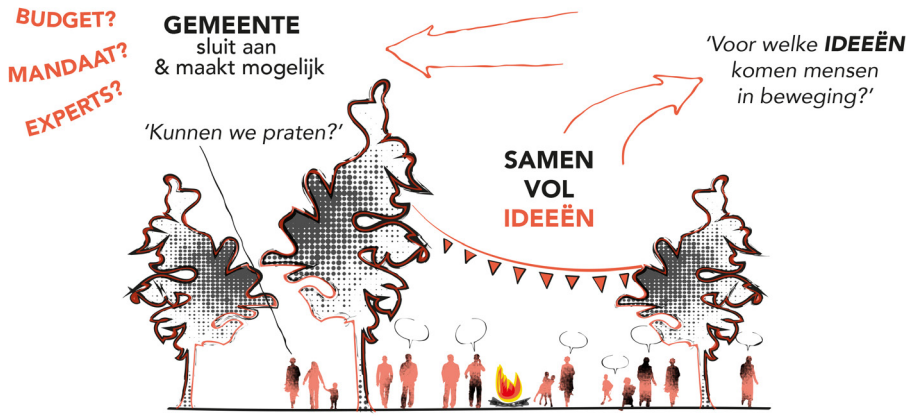

Golvend Lewenborg is te typeren als een 'bewonersvereniging nieuwe stijl', een netwerk van actieve wijkbewoners. Bewoners uit het voormalig NLA (Nieuw Lokaal Akkoord) team werken samen met de Oude Bieb, leden van de bewonersorganisatie en WIJ Lewenborg. De deelnemers zetten 4 jaar geleden een nieuwe dynamische beweging op, voor en door bewoners. De kopgroep van Golvend Lewenborg organiseert bijeenkomsten om bewoners te verbinden en initiatieven van bewoners te helpen ontplooien.

In hoeverre zijn de doelen van het experiment gehaald?

Aan de hand van verhalen, voorbeelden en quotes van bewoners, professionals, raadsleden en de gemeenteambtenaren met voorbeelden en quotes worden onderstaande vragen beantwoord:

1. Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?

Door de hoeveelheid aan verschillende activiteiten (zie vraag 2) worden er steeds meer bewoners actief en krijgt Golvend Lewenborg meer bekendheid in de buurt. Tijdens de gesprekken op straat bleek dat er nog veel te winnen is en de bekendheid groter kan. Maar er bleek ook dat veel mensen de activiteiten wel kenden maar dit niet meteen aan Golvend Lewenborg koppelen.

De oude bieb en de kringloopwinkel zijn laagdrempelige fysieke plekken waar veel bewoners komen. Daar wordt iedereen welkom geheten en deelgenoot gemaakt van wat er allemaal gebeurt in de wijk. Waarna mensen uitgenodigd worden om zelf een actieve bijdrage te gaan leveren. Een bewoner vertelde tijdens de straatgesprekken dat hij slechts 2 maanden in de wijk woont. Tijdens een bezoek aan de kringloop werd hij gevaagd wat hij kon betekenen voor de wijk.

"Vrijwilligerswerk zoals veel vergaderen daar moet je mij niet voor hebben, maar ik kan wel klussen. Dat ga ik doen!"

Zo zijn er meer voorbeelden van vrijwilligers die actief zijn bijvoorbeeld in het onderhoud van de sportapparaten in de wijk of in de eco tuin. Er zijn steeds meer "doeners" actief naar mate het aantal activiteiten stijgt.
Een bewoner aan de dialoogtafel; " Ik kwam hier voor mezelf maar toen zag ik zoveel actieve mensen, nu doe ik van alles voor anderen".

De actief meedenkende en meewerkende wijkbewoners is groep die zich steeds uit zichzelf vernieuwt, zodat genoeg deelname van wijkbewoners aan de uitvoering van activiteiten gewaarborgd blijft. Dit is een wel een voortdurende zorg van de kopgroep en de netwerkpartners. Door velen wordt opgemerkt dat er 1 persoon de dragende kracht is. Ze wordt ondersteund door een groep actieve bewoners in de kopgroep. De kopgroep is een kleine groep en er komt veel terecht op hun schouders. Gelukkig is inmiddels veel goed geborgd in de wijk maar dit verdient wel voortdurend aandacht. Dit maakt Golvend Lewenborg naast een krachtige actieve beweging ook kwetsbaar op de lange duur. Wanneer er een doorontwikkeling naar bijvoorbeeld een wijkbudget, een wens van zowel Golvend Lewenborg als de gemeente is het belangrijk dat er voldoende "massa" is om de verantwoordelijkheid te dragen en draagvlak voor besluiten te krijgen en voldoende kennis.

Veel wijkbewoners kennen de activiteiten maar niet de overstijgende thema's. De vrijwilligers zijn gericht op hun eigen bijdrage; onderhoud jeu de boules baan, de tuinen, etc. Zoals overigens ook is afgesproken toen de activiteit is gestart. Ze vormen een onderdeel van de beweging maar voelen zich niet verantwoordelijk voor het geheel.

Aandacht voor diversiteit is een belangrijk thema volgens velen aan de dialoogtafels. Er is een diverse groep actief qua leeftijd en achtergrond maar deze bestaat voornamelijk uit witte vrouwen. Een hechte groep mensen trekt vaak ook gelijkgestemden aan. Dit geldt ook voor het verschil tussen doeners en denkers. Er zijn veel doeners actief.

In de interviews op straat bleek ook dat de bekendheid van Golvend Lewenborg nog verbeterd kan worden.

2. Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?] en in welke vorm, met welke methodiek?

Bij Golvend Lewenborg is er persoonlijke aandacht voor iedereen en word je altijd welkom geheten. In het brede aanbod van laagdrempelige activiteiten worden wijkbewoners en initiatieven en ideeën aan elkaar gekoppeld. De activiteiten die plaats vinden worden uitgebreid maar het afgelopen jaar vooral geborgd.

De toename van deelnemers aan de bijeenkomsten zoals de vuurplaats, de derde donderdag thema-avond, de filmavond, de inloop bij de oude bieb etc. geeft een indicatie voor de groei van bekendheid bij en deelname van wijkbewoners. De thema-avonden en filmavonden trekken soms 60 tot 120 deelnemers.
De buurtcamping is een activiteit waar de wijk trots op is en die bijdraagt aan sociale cohesie en aansluit bij het thema armoede. Elk jaar stijgt het aantal kampeerders. Dit geldt ook voor de energiecoaches. Een initiatief dat tot stand gekomen is door de samenwerking met het gebiedsteam en WIJ.

Onderdeel van de wijkagenda; De problematiek rondom jongeren wordt

aangepakt in de vreedzame wijk, een samenwerkingsverband van scholen en zorg/welzijnsinstellingen. Ook samen met WIJ en het gebiedsteam wordt op andere vlakken samen gewerkt. Het gebiedsteam, de reclassering, het WIJ team (opbouwwerk en jongerenwerk) is aangesloten bij de kopgroep.

De samenwerking met de Scheepsraad, de bewonersorganisatie, wordt ook steeds beter. Bewoners geven aan dat de Scheepsraad toegankelijk is en informatie deelt. Inmiddels zijn 2 leden van de scheepsraad in de kopgroep gestapt.

In deze voorbeelden wordt duidelijk dat de samenwerking met de andere (professionele) netwerken heel goed is. Allerlei activiteiten worden samen georganiseerd en er wordt gebruik gemaakt wordt van elkaars expertise en kracht.

3. Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?

Eigenaarschap van vraagstukken en oplossingen, en prioritering van wijkagenda door wijkbewoners maakt dat er een goede dynamiek is in de wijk. Aan de dialoogtafel werd geconstateerd dat Lewenborg "voelt" als een dorp met dorpskern. In de dorpskern staan het winkelcentrum, het dok en de oude bieb.

Het aanstekelijk enthousiasme en de hoeveelheid aan laagdrempelige activiteiten werkt. De oude bieb en de kringloop, de fysieke plek waar mensen kunnen komen om iets te doen of gewoon aan te schuiven voor koffie, dragen daar zeker aan bij.

Aan de dialoogtafel zei iemand:

"Ik woon al heel lang in deze wijk, fijne wijk, maar nu ik gepensioneerd ben zie ik pas wat er gebeurt en daar draag ik graag een steentje aan bij!".

4. Als gemeente niet zelf (alleen] plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficientie? Tevredenheid van betrokkenen?

De tevredenheid van betrokkenen is groot. Ze zijn zichtbaar trots op wat er bereikt is.

**"Ik ben niet zomaar meer een wijkbewoner;
ik ben een TROTSE wijkbewoner."**

Er liggen nog veel ideeën op de plank. Niet alles kan worden uitgevoerd omdat er niet voldoende borging is voor bijvoorbeeld onderhoud. De voorwaarde voor de steun voor een nieuw initiatief is de borging in de wijk. Samen verantwoordelijkheid dragen is een belangrijk criterium. De plaatselijke ondernemers worden betrokken bij het tot stand brengen.

Het zijn initiatieven van de buurt en daardoor is de betrokkenheid en het eigenaarschap groot. Zoals een actieve vrijwilliger van de jeu de boules baan zei:

"Als we ook nog zelf hadden mogen bepalen wie de aannemer zou worden was het nog beter geworden."

Meerdere malen is door bewoners aangegeven dat ze zich over het algemeen goed gefaciliteerd voelen met name door het gebiedsteam. Verbetering voor de gemeente ligt vooral in terugkoppeling. De ervaring van velen is dat er meer voor elkaar wordt gekregen dan een aantal jaren geleden.

"De oude bieb en golvend zijn de goedkoopste zorg die er bestaat!"

5. Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders?)

Bij sommige initiatieven worden ook besluiten genomen die tegen de ideeën van de gemeente ingaan omdat het niet past in de gemeentelijke plannen. Dan proberen ze het toch met elkaar gedaan te krijgen. Een voorbeeld is de jeu de boules baan.

Verkeersveiligheid is verbeterd, daar zijn wijkbewoners ook actief bij betrokken. Dit werd gesignaleerd door de bewoners en is samen met de gemeente en het gebiedsteam aangepakt.

De wijkagenda is voor de koplopers een belangrijk thema. Zij leveren punten aan bij de start van het jaar. Ook deze evaluatie hebben zij gebruikt bij het ontwikkelen van de agenda voor 2020-2021. Thema's die aan de dialoogtafels werden genoemd voor de toekomst zijn:

De doorontwikkeling naar andere themagerichte activiteiten. De basis zoals hij nu is is goed en moet blijven. Dit is goed voor de sociale cohesie in de wijk, elkaar kennen en helpen. Grotere thema's zoals gerichtere actie op diversiteit, schuldenvrije wijk, schonere wijk, cultuur in de wijk, jongeren vraagstuk en campus Kluiverboom kunnen nog meer in gezamenlijkheid worden aangepakt.

De initiatieven die Golvend ondersteunt of neemt, sluiten aan bij de wijk thema's duurzaamheid & armoede. De wijkagenda wordt in gezamenlijkheid vastgesteld en is leidend voor het beoordelen van het wel of niet faciliteren, sponsoren van de activiteiten. De wijkbewoners worden geïnformeerd op de avonden die ze elke maand organiseren. Ook worden wijkbewoners over de resultaten geïnformeerd door middel van de wijkkrant.

6. Overdragen van zeggenschap over een wijkbudget naar de wijkbewoners.

Golvend heeft een eigen budget. Dit maakt onderdeel uit van de gebiedsbegroting. De kopgroep beslist over het te besteden geld. Alleen de uitvoering van ideeën wordt betaald aan nieuwe en bestaande activiteiten die via Golvend of door Golvend zijn georganiseerd en die aansluiten bij de wijkagenda.

De kopgroep vraagt voor de bestaande activiteiten en op basis van de wijkbijeenkomsten en de nieuwe ideeën en initiatieven die daar worden gepresenteerd, geld aan bij het gebiedsteam. Hun eigen budget is er niet meer. Alles gebeurt door vrijwilligers, ook de kopgroep. Dat maakt het sterk maar soms ook kwetsbaar omdat het neerkomt op een beperkte groep mensen. Zij zijn goed in staat diverse groepen uit de wijk te activeren voor gerichte activiteiten. Het aanvullen van de kopgroep, een meer bestuurlijke rol, is moeilijk.

De kopgroep vindt de verantwoordelijkheid voor de verdeling van het geld en de prioritering een zware verantwoordelijkheid.

40 deelnemers aan 6 dialoogtafels in het DOK; professionals, wijkbewoners, raadsleden en actieve vrijwilligers. In de wijk zijn nog ongeveer 60 bewoners geïnterviewd.

WIJKDEAL DE WIJERT

SAMENSPEL: KIEZEN, STUREN, VERANTWOORDEN, REALISEREN

Wijkdeal De Wijert is een afspraak. Een afspraak tussen alle partijen van De Wijert, zoals wijkbewoners, ondernemers, scholen en andere organisaties die belangrijk zijn voor de wijk. Er is afgesproken om samen én in samenhang te gaan werken aan de wijk. Dat is de deal. De keuze om het samen te doen is gemotiveerd door de overtuiging dat de tijd waarin bijvoorbeeld de overheid of een instelling bepaalde wat belangrijk was, definitief voorbij is.

In hoeverre zijn de doelen van het experiment gehaald?
Aan de hand van verhalen, voorbeelden en quotes van bewoners, professionals, raadsleden en de gemeente ambtenaren worden onderstaande vragen beantwoord.

In de Wijert werd op 28/2/2020 een dialoogsessie georganiseerd.
Aanwezig waren in het totaal ca. 35 mensen, die verdeeld over 5 tafels met elkaar in dialoog gingen.

1. Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?

Er is een harde kern zeer actieve bewoners en een groeiende groep bewoners die zich inzetten voor projecten of als vrijwilligers bij activiteiten. De deelnemers vinden het evident dat er meer gebeurt met meer actieve bewoners.
Er zijn wervers die actief mensen werven. Ze nodigen mensen persoonlijk uit om kennis te maken met Wijkdeal de Wijert en moedigen ze aan om naar het Wijkdealcafé te komen. Het Wijkdealcafé wordt iedere laatste donderdag van de maand georganiseerd op een vaste plek, de Wijkdeal werkplaats. Iedereen is welkom. De voortgang van lopende projecten worden besproken en ideeën voor nieuwe activiteiten of projecten kunnen kort gepresenteerd worden (gepitcht) door de wijkbewoners.

Tijdens of na hun bezoek aan het café vragen ze hoe het beviel of de mensen zin hebben om een actieve rol te gaan spelen die bij hun interesse en capaciteiten past. Zoals een bewoonster zei:

“Persoonlijk contact maken en nieuwe mensen meenemen naar activiteiten of vergaderingen, dat werkt als een olievlek.”

Toch zijn er wel groepen ondervertegenwoordigd, meer deelname van jongeren en oudere ouderen en bewoners van Wijert Zuid is welkom.

Wat maakt dat mensen actief meedoen? De verhalen van de deelnemers illustreren het volgende proces: Eerst is er onvrede over een voor hen belangrijk onderwerp of over hun persoonlijke situatie. Dan ontstaat er de verwachting, of hoop dat actief worden in de wijk iets kan verbeteren.

Wanneer ze mee gaan doen blijkt het actief meewerken ook leuk, interessant en leerzaam te zijn. Een aantal mensen gaat er dan mee door.
Zoals bewoners zeggen:

“Ik word er gelukkig van om samen met anderen iets te bereiken.”
en
“Zelfgeluk creëert ander-geluk.”

2. Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?] en in welke vorm, met welke methodiek?

Op de vraag wat er zoal georganiseerd was en wordt in de wijk barstte aan alle tafels een storm van voorbeelden los. Teveel om allemaal op te noemen.
Eerst gaven ze een inkijkje in het proces volgens welke de activiteiten tot stand komen. In het begin werden er eerst ideeën opgehaald in de wijk, het waren er meer dan 500. Deze zijn toegedeeld aan 5 Wijk thema’s die door wijk zelf met andere betrokkenen in 32 wijkspellen zijn vastgesteld. Dat zijn: Groen & Buiten

zijn, Verkeer& Veiligheid, Bouw & Duurzaamheid, Meedoen& Samenzijn en Kunst, Cultuur en Historie.

In het totaal zijn er op de thema's 22 projecten ontwikkeld. Met zoveel mogelijk wijkbewoners is er toen een stemming gehouden en zijn de 10 voor de wijk belangrijkste projecten gekozen en is men er mee begonnen om deze uit te voeren. Deze projecten worden ieder gefaciliteerd door twee projectbegeleiders (een bewoner en een professional van de gemeente) en uitgevoerd door buurtbewoners gesteund door professionals en het gebiedsteam.

Nieuwe projecten die er bij komen passen steeds in 1 van de 5 thema's en worden dan ook uitgevoerd.

Het verband tussen activiteiten, thema's en projecten is als volgt:
Er zijn 5 thema's gekozen door de wijkbewoners (bijv. Verkeer & veiligheid, Meedoen& Samenzijn) de zgn. Wijkthema's. Deze 5 thema's leidden tot ca 22 projecten in totaal verdeeld over de thema's die de verbinding zijn tussen deze 5 belangrijke onderwerpen voor de wijk. De projecten zijn de plannen om in de praktijk aan deze onderwerpen te werken. En bij de projecten horen uit te voeren activiteiten. Dit onderlinge verband tussen projecten en thema's bijvoorbeeld is belangrijk, om dat een project onderdeel van een thema moet zijn. Zo wordt er gewerkt aan de onderwerpen die de wijk belangrijk vindt. Nieuwe projectvoorstellen worden ook in dat licht beoordeeld.

De projecten leiden tot activiteiten, de deelnemers aan de dialoogsessie noemden met veel enthousiasme de volgende voorbeelden:

Nieuwjaarsfeesten en 2019 en 2020, de laatste keer waren er meer dan 100 bezoekers. De Sociale koelkast en het Fruitcafé, de Wijkdealcafés, het Zwerfvuilteam, Kansen voor Kinderen, Wijkdeal de Wijert werkplek en de Sinterklaasfeesten. Projecten zijn er van groot tot klein; van herinrichting van het winkelplein en verkeerskundige ingrepen in de wijk tot het Springkussenfestival.

Een keer per maand wordt er voor en met alle Wijkdeal deelnemers, wijkbewoners en andere geïnteresseerden een Wijkdeal café georganiseerd waar men elkaar op de hoogte houdt van de voortgang van de projecten, resultaten deelt en successen viert. Vrijwilligers werven en nieuwe initiatieven pitchen staan ook op de agenda. Als je een initiatief presenteert is het ook de bedoeling dat jezelf mede verantwoordelijk bent voor de uitvoering ervan.

Over het samenspel met de gemeente zijn de meningen van de bewoners heel positief en vice versa. Ze noemen deze samenwerking en ook die met andere partijen, als 1 van de dingen waar ze het meest trots op zijn. Men is blij met de Koplopers vergaderingen en de korte communicatielijnen tussen alle partijen.
Zoals werd opgemerkt:

"We kennen elkaar, de Wijkdealstructuur = gelijkwaardigheid."

3. Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?

Wat werkt in de wijk is de hierboven genoemde gelijkwaardigheid in de samenwerking tussen alle partijen. Zoals de open opstelling van de gemeente en de verschillende initiatieven die bewoners nemen.

Neem bijvoorbeeld het Zwerfvuilteam, een bewoonster startte haar activiteiten en verzamelde een heel team om zich heen. Een deelnemer hieraan zei:

“Eraan meedoen doet je welkom voelen in de buurt. Mensen groeten me nu als ik boodschappen doe, ze zeggen met te herkennen uit het zwerfvuilteam en vinden het mooi dat ik dat doe.”

Het SWO (Samenwerkende Ondernemers) is in het leven geroepen om mensen die in de bijstand leven een kans te bieden om weer aan het werk te komen. Ze kunnen een opleiding tot hovenier volgen met baangarantie.
Het samenspel tussen alle betrokken partijen in de buurt, inclusief de woningbouwcorporaties en scholen heeft zich ontwikkeld tot een gelijkwaardige werkrelatie met steeds ruimte voor nieuwe initiatieven.
Actieve, verantwoordelijkheid nemende bewoners die op basis van direct persoonlijk contact met anderen tot plannen komen om kwesties in de buurt aan te pakken en te verbeteren. Zij krijgen ook het podium en de mogelijkheid deze plannen uit te voeren en worden daarbij ondersteund door de procesbegeleiders. Dit samenspel, gebaseerd op gelijkwaardigheid en waardering en respect voor elkaar, geeft de deelnemers veel mogelijkheden om samen met anderen successen te halen, van betekenis te zijn voor anderen en verbondenheid te ervaren. Zo wordt dit ook benoemd door de deelnemers aan de dialoogtafels:

“Het wijkgevoel is veel sterker dan voorheen”

4. Als gemeente niet zelf (alleen] plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficientie? Tevredenheid van betrokkenen?

Het goede samenspel tussen alle partijen bij Wijkdeal de Wijert en de vele en diverse resultaten die behaald zijn laten zien zien dat de meerwaarde van het gezamenlijk bedenken en uitvoeren van thema’s, projecten en activiteiten zonder meer aanwezig is. De beleidsdoelen zoals voor dit experiment geformuleerd, zijn in belangrijke mate behaald volgens de aanwezigen van alle partijen.
De ontwikkeling van de rol van het gebiedsteam is die van een volwaardig samenwekingspartner in de Wijkdeal.

“Er is geen sprake van wij en zij maar van ons” deze uitspraak werd door de verschillende partners aan tafel bevestigd.”

Deze meerwaarde wordt door de deelnemers aan de tafels als volgt:

“Omdat we alles samendoen met de gemeente en de professionals hebben we overal invloed op. Boosheid op de gemeente is omgevormd tot constructief samenwerken en oplossingen zoeken.”

Voorbeelden die daarbij gegeven worden zijn de Herinrichting van de van Lenneplaan, Vestdijklaan, zichtbaarheid van Borg de Wijert, en het Julianapark.
Doordat bewoners betrokken zijn in het samenstellen van de agenda van de wijk en zien dat deze ook uitgevoerd wordt zonder ingewikkelde procedures maakt dat

er vertrouwen is in de lokale democratie. Een professional zegt:

“Het is leuk om mee te werken en er is slagkracht. Er wordt vertrouwen gegeven en dat schept ook weer vertrouwen. Veel organisaties willen meedoen vanwege dit vertrouwen en de slagkracht”

Gemeentemedewerkers merken ook op dat het binnen de gemeente niet altijd logisch is om over disciplines en afdelingen heen te werken en dat vraagt veel “ lobbywerk” van medewerkers.
Hier volgt nog een voorbeeld van een geslaagde samenwerking tussen een professional van de gemeente en de bewoners. De professional licht toe:

“Ik ken de weg in de politieke besluitvorming en kan de projecten en ideeën vertalen. En andersom de taal van de politiek vertalen naar de wijk.”

Hij zoekt naar “koppelkansen”, zoals toen de bewoners naar voren brachten dat ze behoefte hadden aan een beter onderhoud van het groen. Hij is toen met de hoveniers gaan praten die hier verantwoordelijk voor zijn en vroeg of ze behoefte hadden aan extra mensen uit de wijk die ze een leer/werktraject kunnen aanbieden. Dat is nu geregeld. Twaalf mensen zijn intussen aan het werk bij SWO en zorgen voor een groene en kleurrijke wijk.

5. Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders)?

Zowel het besluitvorming proces als de inhoud van de besluiten worden door alle partijen die meedoen beïnvloed. Met elkaar werden de thema’s gekozen, die de aanwezigen aan de tafels ook direct konden opnoemen. En met elkaar worden projecten vastgesteld en uitgevoerd. Dit proces levert zowel gedragen als andere besluiten op in een hechte samenwerking waarin ieders stem gehoord is en evenveel waard is.

Er waren bijvoorbeeld klachten van de Molukse buurt over de Ringweg. Deze klachten werden besproken op een burendag.

“We zaten samen met de Gemeente en de projectontwikkelaar op de bank!”

Om te illustreren hoe belangrijk de goede samenwerking is voor de Wijkdeal deelnemers volgt hier hun reactie op de vraag hoe ze denken over de Right to challenge.

“Dat is bij ons niet populair. Integendeel juist de samenwerking met instanties is waardevol.”

Dit zijn leuzen van 2 bewoners:

“Wijkdeal geeft je grip op je leven en leefomgeving. Maak er wat van!”
“We vertrouwen elkaar en gunnen elkaar allemaal een mooie wijk!”

* Zelf determinatie theorie van motivatie van Ryan en Deci (2000)* Master thesis Annet Muller-ter Veen 5 mei 2019, dankbaar hebben we gebruik gemaakt van de informatie uit haar thesis als aanvulling op de uitkomsten van de dialoog tafels.

WIJKBEDRIJF SELWERD

Als onderdeel van het Wijkontwikkelingsplan Selwerd heeft de gemeente samen met bewoners het wijkbedrijf ontwikkeld. Het wijkbedrijf is aanjager voor nieuw initiatief in de wijk en ondersteunt en verbindt bewoners en organisaties.
Uitgangspunt is dat de bewoners zelf (wijk)diensten ontwikkelen en leveren onder andere op het gebied van leefbaarheid, armoede, energie, werk & inkomen, opleiding, groen en zorg.

In hoeverre zijn de doelen van het experiment gehaald?

Aan de hand van verhalen, voorbeelden en quotes van bewoners, professionals, raadsleden en de gemeente ambtenaren worden onderstaande vragen beantwoord.

In Selwerd werd op 5/3/2020 een dialoogsessie georganiseerd
Aanwezig waren in het totaal ca. 25 mensen, waarvan 10 wijkbewoners, maar ook vertegenwoordigers van organisaties in de wijk, die verdeeld over 4 tafels met elkaar in dialoog gingen.

1. Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang? Zijn er andere bewoners actief?

De meeste dialooggenoten vinden dat het aantal actieve mensen in de wijk gestaag toeneemt.

”Er komen steeds meer nieuwe mensen binnen bij het Wijkbedrijf, dat is een Stimulans!”

zegt een actieve wijkbedrijf deelnemer. Zo komen er meer kwetsbare bewoners en ouderen in het Wijkbedrijf dan in het begin.

We hebben het over wekelijks zo’n 100 verschillende bewoners die soms over de vloer komen om koffie te drinken en meestal om actief te zijn. Van op pad gaan met de buurtconciërge tot meedoen aan een opleidingstraject. Actief worden werkt aanstekelijk en smaakt naar meer. Het Wijkbedrijf heeft ca 25 projecten tegelijk onder haar hoede.

De professionals aan tafel konden de ontwikkeling in aantal actieve bewoners vanuit hun eigen ervaring beoordelen:

“Selwerd stond- en staat- bekend als een wijk waarin de sociale cohesie niet groot is. Dat is zelfs ooit de reden geweest om het Wijkbedrijf op te zetten, waarbij professionals het voortouw namen en bewoners zochten die ook anderen konden activeren. Deze aanpak bleek heel goed te werken.”

De bedenkers van de wijkverbetering met de doeners uit de wijk bleken samen een krachtige combinatie te vormen wanneer het gaat om het activeren van bewoners.

2. Wat is er georganiseerd (bijeenkomsten?) en in welke vorm, met welke methodiek?

Een van de doelen die Wijkbedrijf Selwerd zich stelt is het activeren en stimuleren van mensen om initiatieven te nemen op het vlak van ondernemerschap. Iedere wijkbewoner kan zich melden bij het Wijkbedrijf via bijvoorbeeld de buurtregisseur en licht daarna haar plan toe aan de bedrijfsleider. In dat gesprek wordt feedback gegeven aan de indienster over de ingeschatte haalbaarheid. Vervolgens wordt het plan in het bestuur besproken. Bij een “go” wordt de bewoner ondersteund door het Wijkbedrijf bij het uitvoeren van haar plan. De beslissing wordt genomen door het bestuur dat uit actieve wijkbewoners bestaat. De invloed die de indieners kunnen uitoefenen op de beslissing is niet zo duidelijk evenals de criteria die het bestuur daarbij hanteert. Aan de andere kant wordt ook vaak genoemd dat het prettig is wanneer de haalbaarheid van initiatieven beoordeeld wordt door de financiers, omdat de kans op succes daarmee vergroot wordt.

Daarnaast richt het Wijkbedrijf zich op het stimuleren van initiatieven om sociale samenhang te vergroten en ten slotte op experimenteren met het uitdagingsrecht. Wanneer het gaat om Wijkontwikkeling en ondernemerschap vermelden de deelnemers de volgende voorbeelden waarvan er twee uitgebreider worden beschreven als illustraties van de ondernemerszin en succes:

- Een Irakese vrouw heeft met steun van buurbewoners een eethuisje opgezet. Het liep na een tijdje niet meer en is toen stopgezet. Al hoewel het zakelijk gezien geen succes was heeft het zelfvertrouwen van deze vrouw een “boost” gekregen. Ook andere vrouwen uit haar omgeving komen meer naar buiten en nemen initiatieven.

- De kringloop container winkel die een buurtbewoonster met haar man runt loopt heel goed. Door de snelle roulatie van studenten in de flats worden de spullen van vertrekkende nieuw komende studenten letterlijk in een kringloop van eigenaren gewisseld. Het tosti ijzer is het populairste product. Het echtpaar zoekt een groter onderkomen en overwegen om een commerciële doorstart te maken.

Verder worden de buurt conciërge en de ondernemerswerkplaats naar voren gebracht.

Wat gebeurt er om de sociale samenhang te vergroten?
Tal van activiteiten zijn en worden ontplooid om mensen bij elkaar te brengen: Het

Wijkrestaurant, dat de buurt beter weet te vinden dan de studenten, het Sunny Selwerd festival, het Wijkfeest, de Kerstmarkt, het Sloopfeest, de Buurtrappers opgezet door twee moeders voor kinderen, Together Tutoring; huiswerkbegeleiding voor kinderen op de basisschool met coaching voor de ouders, de Computer werkplaats en de Gamingclub waarvan het doel is bewoners en speciaal kinderen bij elkaar te brengen om contacten te leggen en om computer skills op te doen.
Tenslotte worden met extra trots de activiteiten genoemd die gestart zijn door van het Uitdagingsrecht gebruik te maken. (we doen het beter en goedkoper dan de gemeente). De wereldboerderij, de Buurttaxi en de PC werkplaats (PCWP Selwerd.)
Een actieve Wijkbedrijf medewerker brengt naar voren:

”De betrokkenheid van bewoners t.o.v. het begin is enorm gegroeid. Ik ervaar het Wijkbedrijf als een tweede familie. Inclusief de wrijvingen, maar ook de steun en vanzelfsprekendheden die bij families horen.”

3. Wat werkt? Is er een andere dynamiek in de wijk?

Wat brengt het Wijkbedrijf teweeg in de wijk? Veel wordt er gesproken over het activeren van buurtbewoners. Er zijn veel voorbeelden (zie ook hierboven bij vraag 2) die laten zien dat meer buurtbewoners zich hebben gemeld bij het Wijkbedrijf, mee zijn gaan doen met activiteiten en daar ook het initiatief toe genomen hebben. Van activering naar een participatiebaan en een betaalde baan, door het bevorderen van een ondernemende houding en ondernemingszin bij bewoners. Dat zijn naast het bevorderen van de sociale samenhang in de wijk de belangrijkste doelstellingen van het Wijkbedrijf.

Het faciliteren van initiatieven leidt tot nuttige resultaten voor de wijk en daarnaast tot trots en een sterker ontwikkeld zelfvertrouwen van de wijkbewoners die hun huis uitgekomen zijn om actief te zijn in de wijk.. Het volgende voorbeeld laat zien wat een grote impact dit op individueel niveau heeft.

Een deelnemer aan het tafel gesprek vertelde dat hij in slechte doen was, hij is gescheiden, had geen werk, zat heel veel op de bank thuis en leefde ongezond. Er kwam een enquêteur van een onderzoeksbureau bij hem langs die onderzoek deed naar de leefsituatie van langdurig werklozen. Via een vraag naar wat hij zou kunnen bijdragen aan de buurt is hij in beweging gekomen en heeft hij nu een mooie participatiebaan. Hij helpt op zijn beurt nu werklozen die er zoals hij aan toe waren Zijn dankbaarheid voor de kansen die hij krijgt en gekregen heeft van het Wijkbedrijf zijn groot. Hij leeft gezond en is een ander mens geworden.

De hoofddoelstelling van het Wijkbedrijf is om individuen te stimuleren initiatieven te nemen voor de wijk. Daarnaast is het vergroten van de sociale samenhang ook een gewenste uitkomst.

Er zijn wisselende geluiden te horen over de ontwikkeling van de sociale samenhang. Het woord Noaberschap werd in het gesprek door een deelnemer geïntroduceerd. Door sommigen werd dit per straat wel ervaren terwijl anderen het missen in de wijk.

Door een aantal mensen wordt gezegd dat er meer verbinding tot stand gekomen is tussen de multiculturele bewoners.

“Er heerst een leuke, gezellige sfeer in de wijk; dat is echt een verbetering!”

“Het Wijkbedrijf als verbindend element in de wijk”

Anderen vinden dat het nog beter kan. De vraag wordt besproken of we in deze wijk soms in diverse bubbels leven. En of er angst is voor de “ buitenlander”? Doorbreek de onbekendheid door met elkaar te eten en te feesten of door samen een tuin te maken en die te onderhouden is het devies van de aanwezigen. En ze waarschuwen:

“Je moet er meer voor doen om mensen uit een andere bubbel te ontmoeten en je ermee te verbinden.”

Naast het cohesie versterkende effect van de activiteiten van het Wijkbedrijf heeft het wijkbedrijf vooral invloed door haar verbinding met het professionele netwerk. Dat netwerk zorgt voor activiteiten die gericht zijn op sociale cohesie. Zij zorgen ook voor de sociale component in de agenda van de wijkvernieuwing

4. Als gemeente niet zelf (alleen] plannen maakt, wat levert dat op wat betreft: Bereik beleidsdoelen? Betrokkenheid, legitimiteit, efficientie? Tevredenheid van betrokkenen?

Er is een onderscheid te maken tussen het activeren en stimuleren van individuele bewoners om te ondernemen in en voor de wijk en de vergroting van de sociale samenhang zoals hierboven (vraag 3) beschreven.

Er wordt vaak en met trots gesproken over de kansen en ondersteuning van het Wijkbedrijf die individuele wijkbewoners krijgen om hun eigen ideeën en plannen om te zetten in initiatieven om de wijk te verbeteren.

Naast het honoreren van de eigen initiatieven creëert het wijkbedrijf ook vacatures voor de dienstverlening in de wijk in de vorm van vrijwilligers werk, participatie- of vaste banen. Daarnaast zijn er studiemogelijkheden voor mensen die zich willen ontwikkelen. Het samenspel tussen gemeente, het wijkbedrijf en bewoners loopt goed.

De ervaren invloed van de wijk op het beleid van de gemeente is wisselend. In het algemeen heerst er het gevoel dat de gemeente de wijkbewoners een stem geeft. Kleinere verkeersprojecten zoals het fietspad in het park en het wandelpad naast Paddepoelsterweg zijn tot stand gekomen in samenspraak met de bewoners. Zij zelf hebben het initiatief genomen om aan de overlegtafel te komen Wat betreft verkeersbeleid en bouwplannen komt het anderzijds voor dat bewoners ervaren schijninvloed te krijgen op plannen die allang vastliggen. Daar haken mensen op af. Heldere kaders vooraf zijn gewenst. Er is duidelijk behoefte aan meer invloed op het verkeersbeleid en op de aannemers en bouwbedrijven. Wat deze laatsten betreft is het zeer welkom wanneer zij meer werkmogelijkheden voor wijkbewoners gaan creëren.

De samenwerking met andere organisaties in de wijk heeft aandacht nodig. Dit bewustzijn heeft tot eerste actie geleid. Het gaat om het zoeken naar de samenhang tussen activiteiten en dan persoonlijke contacten leggen. Het Wijkbedrijf, de

speeltuin en de Berk kunnen bijvoorbeeld meer van elkaars kracht gebruik maken. Dit gaat al beter, de eerste contacten zijn gelegd.
Ook de energiecoach, die een signalerende en verwijzende rol naar andere instanties heeft, speelt een positieve rol in de samenwerking tussen instanties.
Een statement dat aan tafel gemaakt wordt:

“Instanties bedenk geen dingen achter de tekentafel, kom naar de mensen toe!”

WIJ wordt in dit verband als positief voorbeeld aangehaald.

De algemene tevredenheid over het Wijkbedrijf is groot bij de aanwezigen. Die geldt zowel voor de persoonlijke wensen van bewoners die in zakelijke activiteiten uitmonden, als voor de gezelligheid en de verbeterde sfeer in de wijk.

5. Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op? (Is m.n. proces of inhoud anders?)

Zoals aanwezigen citeren:

“Selwerd: Wijk in Bedrijf”
en
“Droom wordt waarheid”

Omdat Wijkbedrijf Selwerd zich in sterke mate richt op het stimuleren van ondernemerschap van individuen te dienste van de wijk en de resultaten hiervan zichtbaar en tastbaar zijn is de invloed van de bewoners hierin maximaal. Zij bedenken plannen en voeren die met steun van het Wijkbedrijf uit.

Een mooi voorbeeld hiervan is de alleenstaande moeder die op een pleintje waar ze bij woont een speelkist wilde organiseren voor alle kinderen uit de buurt. Door haar in verbinding te brengen met de studenten is dat gelukt. Ook is ze daarna gaan moestuinieren. Zij werd trotser, kreeg meer zelfvertrouwen en haar netwerk werd groter.

Zoals eerder beschreven is de ervaren invloed van de wijkbewoners op de besluiten en acties van de gemeente wisselend. Dit geldt niet zozeer voor het Wijkbedrijf, maar wel voor de verkeers- en woningbouwprojecten in de wijk. De behoefte aan een evenwichtig samenspel tussen gemeente en burgers in Sunny Selwerd, het wijkverbeteringsproject , is zeker aanwezig bij de wijkbewoners.

5. Achtergrond en uitleg bij de rapportage

In de kennismaking met de deelnemers van de experimenten, in de dialogen die we hebben gevoerd met betrokkenen van de experimenten hebben we veel enthousiasme gezien. De overeenkomst tussen alle experimenten is de enorme betrokkenheid van de mensen bij hun eigen wijk, hun eigen initiatief, hun eigen experiment.

We hebben ook veel vragen, dromen en zelfreflectie gezien. Betrokkenen hebben steeds mogelijkheden gevonden om verder te komen en zicht te ontwikkelen. Ze zijn trots op wat er bereikt is en vol goede moed om verder te werken aan de mogelijkheden en kansen die ze zien.

Elke experiment heeft een eigen geschiedenis een eigen dynamiek, een eigen structuur, een eigen financiering dat maakt het interessant en tegelijkertijd ook lastig gezamenlijke lessen te trekken uit de verschillende evaluaties.

Om een goed beeld te geven van de bouwstenen beschrijven we de bevindingen in alle experimenten aan de hand van dezelfde Democratische waarden.

Vervolgens richten we ons op de inzichten uit de organisatieontwikkelingsleer, met name die afkomstig uit "Waarderend Onderzoeken" om de ontwikkelingsprincipes van organisatievormen in het algemeen te belichten. En toe te passen op de ontwikkeling van de experimenten om er lessen voor de toekomst uit te trekken.

5.1 De 5 experimenten en de 5 democratische waarden

INCLUSIE

Voor een democratie is inclusie een belangrijke waarde. In ideale zin zou elke stem gehoord en meegeteld worden. Daarmee zijn besluiten gelegitimeerd. Inclusie gaat over 2 aspecten:

1. Toegankelijkheid voor alle inwoners van de wijk.
2. De representativiteit van de deelnemers in het experiment.

Toegankelijkheid is een belangrijk kenmerk van inclusie, er vindt geen discriminatie plaats, er is geen selectie vooraf, iedereen die wil kan meedoen.
De experimenten hebben daar allemaal een vorm voor gevonden. Ze zoeken naar manieren waardoor alle groepen vertegenwoordigd zijn en waarmee niemand wordt buitengesloten.
In de experimenten in de Wijert en Lewenborg zijn ambities geformuleerd met betrekking tot inclusie.
Daarnaast maken alle experimenten in meer of mindere mate gebruik van het (professionele) netwerk in de wijk. Ook dit is een manier om ervoor te zorgen dat veel mensen en veel perspectieven een stem hebben in het experiment.

Toegankelijkheid lijkt te botsen met het criterium van representativiteit. Loting draagt bij aan representativiteit doordat het toeval bepaalt wie er gevraagd wordt om mee te doen in het experiment. De steekproef die getrokken wordt voor de loting wordt samengesteld uit onbekende mensen uit verschillende starten in de wijk. Dat is alleen het geval bij de CWR. De CWR maakt gebruik van een willekeurige selectiemethoden in tegenstelling tot de andere experimenten

waarbij deelnemers op basis van eigen interesse of motivatie worden uitgenodigd. Daardoor is de diversiteit en de aanwezigheid van verschillende perspectieven groter. Tegelijkertijd heeft dit ook invloed op de toerusting en motivatie van de betrokkenen.
Zowel in Lewenborg als in de Wijert wordt de vraag gesteld; hoe kunnen we meer en andere mensen betrekken in ons experiment en de CWR stelt de vraag: hoe kunnen we deze 2 aspecten, toegankelijkheid en representativiteit combineren en het beste van 2 werelden bereiken.

Indicatoren:
- Activiteiten en inspanningen om diverse wijkbewoners te betrekken bij het experiment.
- Samenwerking met andere netwerken

TRANSPARANTIE

Zijn wijkbewoners op de hoogte van de activiteiten van de experimenten, is de informatie helder, is er communicatie over de inhoud en over het proces? Is het voor iedereen duidelijk hoe het proces rondom de verdeling van lokale bestedingen in elkaar steekt? Is het samenspel tussen overheid en inwoners transparant?
De informatie van de experimenten naar de wijk krijgt veel aandacht. Er is veel te vinden op internet, sociale media en ook op papier. Het is ook een voortdurend aandachtspunt.

Het ontbreken van een helder kader is een aandachtspunt waardoor de besluitvorming niet altijd transparant is. Heldere afspraken en verwachtingen in samenspraak vastgesteld en meer mandaat om zonder ruggenspraak besluiten te nemen over de experimenten is voor betreffende gemeente ambtenaren relevant. Ook is meer duidelijkheid gewenst over de beschikbare budgetten en de zeggenschap die de bewoners erover hebben.

Indicatoren:
- Activiteiten en inspanningen om de buurt te informeren
- Heldere kaders wat betreft, financiën, doelen, werkwijzen, zeggenschap en samenspel gemeente en inwoners

ZEGGENSCHAP

Zeggenschap kan op verschillend manieren plaatsvinden. Hebben bewoners daadwerkelijk invloed op de beslissingen die worden genomen in de wijk en op het gemeentelijk beleid? Hebben bewoners invloed op beslissingen die worden genomen binnen het experiment? Hebben deelnemers invloed op het proces van besluitvorming en op de besluiten die genomen worden?

In de praktijk blijkt vaak dat er een grens aan zeggenschap in de wijk en het experiment zit. Soms staat wet – en regelgeving haaks op de wens van meer maatschappelijke verantwoordelijkheid en zeggenschap van bewoners en wordt de zeggenschap bij voorbaat ingeperkt. In alle experimenten zien we wel voorbeelden van het uiteenlopen van de systeemwereld van de gemeente en de leefwereld van de wijk. Dit vraagt goede samenwerking, lef en creativiteit om juiste en gewenste oplossingen te vinden.

Indicatoren:
- Invloed van wijkbewoners op de beslissingen die voor de wijk worden genomen.

- Invloed van deelnemers en wijkbewoners op de beslissingen in het experiment.

DELIBERATIE

Hierbij ligt de nadruk op de kwaliteit van het communicatieproces **waarin iedere** deelnemers als individu een stem heeft. Het gaat niet om discussie, maar om dialoog voeren, een vorm van open en geïnformeerde gedachtewisseling waarbij deelnemers proberen om zoveel mogelijk verschillende standpunten ter tafel te brengen. Deelnemers/ wijkbewoners luisteren naar elkaar en wisselen standpunten uit. Ze zijn in staat en bereid om hun mening aan te passen en gedragen besluiten te nemen. Dat betekent dat voldoende communicatieve en deliberatieve competenties aanwezig zijn of ontwikkeld worden.
Voorwaarden zijn een omgeving en omstandigheden waarin iedereen gerespecteerd wordt en mee kan doen.

Indicatoren:

- De mate waarin dialoog met wijkbewoners en de gemeente effectief en efficiënt is gevoerd.
- De mate waarin besluiten gedragen worden door de wijk en door de deelnemers.

CHECKS&BALANCES

Deelnemers in een experiment hebben er belang bij dat een gezamenlijk probleem gezamenlijk op wordt gelost. In de verschillende experimenten zijn naast de algemene doelen de specifieke doelen opgenomen.

Indicatoren:

- Behalen van de doelstellingen van het experiment.
- Behalen van de algemene doelstellingen.

5.2. Organisatieontwikkeling en Waarderend onderzoeken (Co-creatie)

Hierboven wordt beschreven hoe het er in de verschillende experimenten voorstaat met het tot zijn recht laten komen van 5 democratische waarden. Door de bril bezien van het Waarderend onderzoeken belichten we het ontwikkelproces in organisaties, afdelingen, teams of groepen, die samen een verandering tot stand willen brengen en/of iets nieuws willen creëren.
Om deze ontwikkelprincipes vervolgens toe te passen op het ontwikkelproces in de 5 experimenten.

Wanneer het gaat om het overbruggen van belangenstegenstellingen, waarvan altijd sprake is, wordt in de politiek vaak eerst het verschil tussen de verschillende belangen vergroot. Om daarna een oplossing te vinden in winst van de ene en verlies van de andere partij of een compromis.

In het proces van Co-creatie gaat het om het zoeken naar de gemeenschappelijke deler waar de verschillende partijen zich genoeg in kunnen vinden en mee akkoord gaan. Zonder dat hun oorspronkelijke standpunten volledig gehonoreerd zijn hebben ze een andere kijk op wenselijke oplossingen gekregen.

Waarderend onderzoeken kent de volgende werkprincipes:

1. **Er is een vraag geen probleem. We gaan dus onderweg naar een resultaat, niet naar een probleemanalyse.**
2. **Wat al goed is helpt ons het resultaat te bereiken.**
3. **We richten ons op de toekomst als ideaal en trekken de toekomst naar het heden.**
4. **We zien, accepteren en waarderen verschillen tussen mensen en zoeken naar een gemeenschappelijk gewenste toekomst.**
5. **We betrekken in ons gesprek zoveel mogelijk belanghebbenden en voeren gezamenlijk de dialoog over de gewenste toekomst en hoe die samen vorm te geven.**

"The single biggest problem in communication
is the illusion that it has taken place."
"Het enige echte probleem bij communiceren
is de illusie dat het plaats gevonden heeft"
- George Bernard Shaw -

Het samen denken (visie ontwikkelen) en doen (activiteiten uitvoeren) is een belangrijke doelstelling en dimensie in het samenspel tussen de gemeente en de wijkbewoners in de experimenten. Het verwijst naar het Co-creatieproces gekenmerkt door de stappen: Connect-Combine-Co-creatie (verbind-verenig-verwezenlijk).

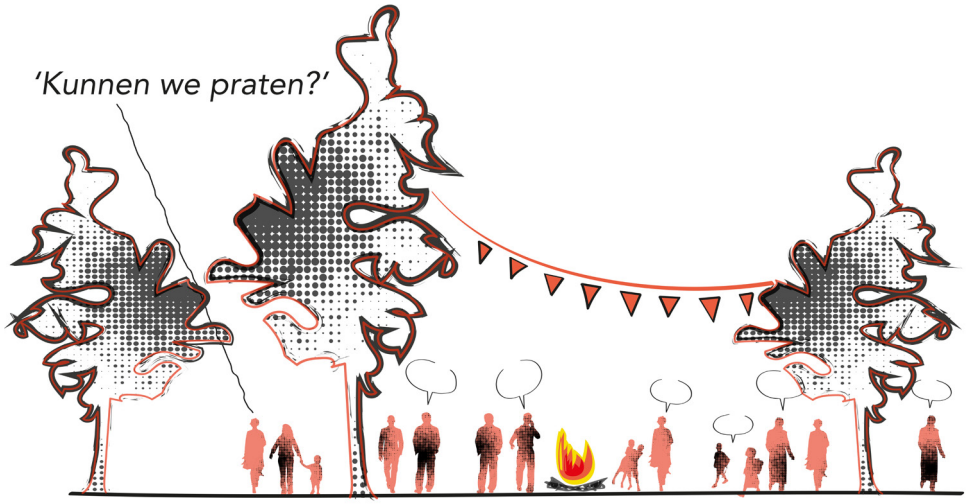

Connect: het gaat om het verbinden van de verschillende deelnemers aan het thema dat aan de orde is. En om het verbinden van de deelnemers aan elkaar. Deze stap is noodzakelijk om de vervolgstappen te kunnen zetten. Mensen leren elkaar o.a. kennen door het belang dat het thema voor hen heeft met elkaar te delen. Ze wisselen hun motivatie om mee te doen uit en vertellen wat ze belangrijk vinden en wat hun krachten zijn aangaande het thema door middel van storytelling. Punt 2, 4 en 5 van de werkprincipes zijn hier van toepassing en blijven dat verder in de volgende stappen: inventariseer succesverhalen uit het verleden aangaande het thema, ga op een waarderende en constructieve wijze om met verschillen tussen mensen en betrek zoveel mogelijk belanghebbenden bij het thema in het gesprek.

Combine: De verhalen, meningen, bevindingen van allen uit de vorige fase worden geïnventariseerd en samen wordt naar de gemeenschappelijkheid gezocht. Hoe willen we in de toekomst bijvoorbeeld vorm geven aan het thema Armoede in de wijk? Hoe ziet dat er volgens ons op zijn best uit?
Het is geen kwestie van goed of fout; datgene wat uit de verhalen inspireert en een bijdrage levert aan het beantwoorden van de vragen wordt gekozen om mee verder te gaan. Dat kunnen waarden, principes of toekomst plaatjes zijn. Het zijn alle betrokkenen samen die de richting bepalen en die zich allemaal op een of andere manier verbonden voelen aan het toekomstbeeld, zonder dat ze het met alles eens hoeven te zijn.

Co-creatie: Tenslotte worden de plannen gemaakt om de gewenste toekomst te realiseren. Ideeën worden geïnventariseerd en de meest aansprekende en op korte termijn realiseerbare plannen worden gekozen. Daarbij wordt uitgewerkt wie de verantwoordelijkheid daarvoor op zich willen nemen, welke nieuwe contacten erbij nodig zijn, hoe de acties gepland gaan worden etc. Mensen doen mee op basis van vrijwilligheid.

Het Co-creëren vergt constante aandacht van alle betrokkenen in het samenspel, Alleen dan blijft de energie levend en blijft men leren van het uitvoeren van activiteiten, wat goed gaat en wat beter kan. Zo blijft de creatie spiraal in leven.

Succesfactoren van een Waarderend Onderzoeken traject

Als voorbeeld van een Co-creatieproces halen we de succesfactoren aan die in hfdst 10 genoemd zijn in het handboek (zie hieronder). Het gaat over het vormen van een nieuw Stadsdeel in Amsterdam-Oost.

Wat ging er goed:

- **een heldere visie en duidelijke doelstellingen**
- **brede participatie en co-creatie**
- **oog voor succes**
- **uit elke organisatie het beste naar boven halen**
- **flexibiliteit en openheid**
- **voortdurende begeleiding en sturing tijdens het proces.**
- **veerkracht en vertrouwen ten aanzien van onzekerheden.**

* Handboek Appreciative Inquiry, Robbert Masselink en Joep de Jong, 2013 Hfdst 8 blz. 119-143 en hfds 10 blz. 161-173.

Nawoord

Dit rapport komt tot stand in een tijd waarin vele denkers constateren dat deze corona crisis ons stimuleert tot burgerschap. Zoals Tocqueville in de 19 de eeuw burgerschap als verbindende factor zag zo merken we ook in deze tijd dat we elkaar nodig hebben om maatschappelijke problemen op te lossen.

De experimenten waarover we een dialoog hebben gevoerd kennen burgerschap als belangrijk uitgangspunt. We hebben de laatste dialoogtafel in de Oosterpark gehad vlak voor de intelligente lock down. We hebben daarom nog kunnen zien, horen en ervaren dat in de wijken in Groningen met veel energie en enthousiasme en op eigen wijze, de wijk mooier, leefbaarder en socialer wordt gemaakt. Een mooi voorbeeld van burgerschap!

All About Change
Veranderen gaat vanzelf

alice bijker ont–wikkelt

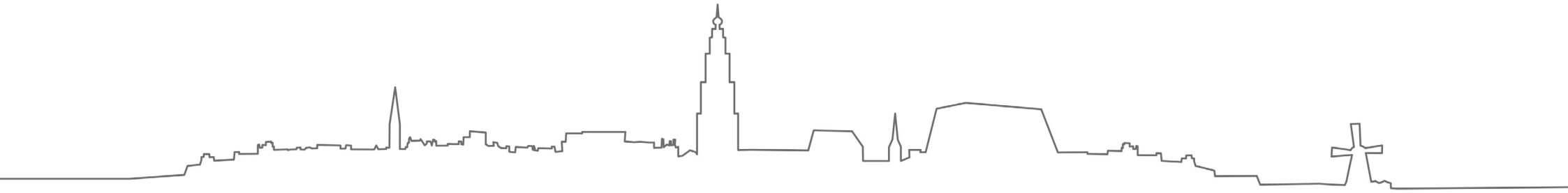

vorm & beeld: Studio MARCHA!

Lewenborg
Oosterparkwijk
Selwerd
A-Kwartier
De Wijert